

Groddden

EN ÄGARTIDNING FRÅN LANTMÄNNEN | LÄS MER PÅ WWW.LANTMANNEN.COM | NR 1 | FEBRUARI | 2018

SIGNERAT | SID 2

Ägardialogen
får aldrig
upphöra



Nytt toppresultat
ger rekordutdelning

SIDAN 4

Så kan jordbruket
bidra till hållbarhet

SIDAN 12

Svenskt vallfrö
en bra exportaffär

SIDAN 14-17

Kenneth
**Satsar på
entreprenad**

SIDAN 20-21



Framtidens
raps förädlas
i Svalöv

SIDAN 10



Avmattning
utvecklar
ekobranschen

SIDAN 27



Lantmännen

Grodden

REDAKTION

Grodden, Lantmännen, 205 03 Malmö
Tel växel: 010-556 00 00
grodden@lantmannen.com

CHEFREDAKTÖR: Anna Carlström
Tel: 010-556 09 68
anna.carlstrom@lantmannen.com

REDAKTÖR: Helena Holmkrantz
Tel: 010-556 06 43
helena.holmkrantz@lantmannen.com

LAYOUT: Jan Reinerstam, Pagarango

OMSLAGSBILD

Kenneth Karlsson, Fjärdhundra.
Bild: Helena Holmkrantz

UPPLAGA

Grodden är Lantmännenkoncernens informations-tidning till ägarna. Lantmännens medlemmar (ägare) får tidningen som medlemsförmån. Upplagan är cirka 38 000 exemplar. Tidningen utkommer med 6 nummer per år.

TRYCKERI: V-Tab i Västerås

DISTRIBUTION

Tidningen distribueras som posttidning B till ägarna. Den distribueras även internt inom Lantmännen.

ADRESSÄNDRING

Medlemmar: Meddela kundregistret.
Tel 010-556 00 00
Kundregister.ssc@lantmannen.com
Övriga: Kontakta redaktören

ANNONSBOKNING

Mnemonista
Kontaktperson: David Martinez-Lundström
E-post: david@mnemonista.se
Tel: 0735-699 350

ANNONSMATERIAL

Tekniska upplysningar: Annonser ska levereras till Mnemonista, som tryckfärdiga pdf-filer, bilder i 300 dpi. E-post: david@mnemonista.se

ANNONSFORMAT (I MM) OCH PRISER

FORMAT	MÅTT (MM)	PRIS
1/1 sida (satsyta)	225x320	18 500:-
1/1 sida (utfallande*)	250x350	18 500:-
1/1 sida (sista sidan*)	250x320	20 500:-
1/2 sida (stående)	106x320	10 500:-
1/2 sida (liggande)	225x155	10 500:-
1/4 sida (stående)	106x155	5 600:-
1/4 sida (liggande)	225x74	5 600:-
1/8 sida (stående)	49x155	3 100:-
1/8 sida (liggande)	106x75	3 100:-

* +3 mm skärsmån vid utfallande

Moms tillkommer på samtliga priser.
Priserna ovan baseras på färdigt material, enligt tekniska upplysningar. Övrigt arbete debiteras.

PRELIMINÄR UTGIVNING 2018 (med reservation för ändringar)

Nr	Materialdag	Utgivning
2	16/3	11/4
3	27/4	25/5
4	24/8	18/9
5	23/11	17/12

BILAGOR

För bokning av bilagor, kontakta redaktören
Telefon 010-556 06 43

Enkel A4	80 öre/ex
Dubbel A4	90 öre/ex
Enkel A3	90 öre/ex
Urval av adresser	500 kr

Färdigtryckta bilagor ska vara tryckeriet till handa minst fem dagar före tryck



Lantmännen är ett lantbrukskooperativ och norra Europas ledande aktör inom lantbruk, maskin, bioenergi och livsmedel. Vi ägs av 25 000 svenska lantbrukare, har 10 000 anställda med verksamheter i ett 20-tal länder och omsätter 40 miljarder kronor på årsbasis. Med basen i spannmål förädlar vi åkermarkens resurser för ett livskraftigt lantbruk. Några av våra mest kända varumärken inom livsmedel är AXA, Kungsörnen, GoGreen, Schulstad, Gooch, Finn Crisp och Bonjour. Vårt företag är grundat på kunskap och värderingar som har funnits i generationer hos våra ägare. Genom att vi har forskning, utveckling och verksamhet i hela värdekedjan, kan vi tillsammans ta ansvar från jord till bord. Läs gärna mer på: lantmannen.se/omlantmannen

Signerat

Nytt år – nya möjligheter!

Tänk att få inleda årets första ledare med att säga; Ja, vi har en rekordstor utdelning från Lantmännen till det svenska lantbruket – i år igen! Styrelsens förslag till utdelning är totalt 566 miljoner, varav efterlikvid och återbäring uppgår till 244 miljoner. Räkna du på dina egna affärer handlar det om 2,5 procent på all handel du haft med Lantmännen Lantbruk och 0,5 procent på dina affärer med Lantmännen Maskin. Till det kommer sedan insatsutdelning med nio procent på insatsernas nominella värde och en insatsemission på 100 miljoner. En bra början på året!

Att Lantmännen levererar ett så bra resultat har många anledningar. Plockar man några russin ur kakan vill jag särskilt nämna ett par av våra verksamheter. Lantmännen Lantbruk kombinerar affärsnytta för oss lantbrukare med effektivitet, en positiv utveckling på fodersidan och ett tydligt kundfokus. En inriktning som ger resultat! Försäljningen av entreprenadmaskiner genom Swecon påverkas tydligt av den starka bygg- och anläggningskonjunktur och Agroetanol fortsätter att dra nytta av exporten till Tyskland av miljövänlig etanol. Lantmännen Unibake utvecklas också bra tack vare bland annat den stora efterfrågan på våra hamburgerbröd i Ryssland och försäljningen av färskbröd i Finland. Visste du att Vaasans Ruispalat är Finlands mest sålda rågrbröd – det säger en hel del om vår position i Finland! Och det kommer hela tiden nya produkter. Samtidigt kan man konstatera att några av våra affärer möter tuffa utmaningar och hårdare konkurrens på marknaden. Avslutningsvis vill jag gärna nämna vårt delägda bolag Viking Malt, som jag nu får möjlighet att lära känna bättre. Viking Malt är ett företag som på riktigt visar möjligheterna från jord till bord. Expansivt, nytänkande och effektivt. Sammantaget kan man säga att vår affärsportfölj levererar en fantastisk bondenytta och ett riktigt bra resultat!

Men att bara titta på förra årets resultat är som att köra med blicken i backspeglarna, för att fortsätta vara riktigt framgångsrika är det utveckling, innovation och visioner man måste spana efter. För mig är det tydligt att det Lantmännen står för och levererar ligger helt rätt i tiden! Pratar vi om mat och livsmedel efterfrågar kunden bland annat hälsa, hållbarhet och ursprung. Svenskt och närodlat kommer högt på listan och här motsvarar den svenska växtodlingen alla önskemål. Ett lysande exempel är odlingen av durumvet på Gotland som ger svensk durumvete och via CropTailor, som bedriver världsledande havreforskning kan vi ta fram ännu nyttigare och mer hållbara havresorter. Gröna proteiner är en annan trend – och här passar våra ärtor och bönor oerhört väl in, både som de är eller som ingrediens, i till exempel bönpastan. Vi ser också att den ekologiska marknaden fortsätter växa – här kan vi erbjuda både fler och nya produkter. Att ligga steget före konsumenten är kanske inte alltid möjligt – men måste vare en ambition.

En annan vision kopplar till digitaliseringen, där LM² ger större möjligheter än vi kan ana. Produktionsuppföljning på fält och i stallar, riskhantering, ekonomi och ännu bättre koll på grödor och behandlingar finns bara ett par knapptryck bort. Men genom att använda hela potentialen i LM² kommer vi att nå nya nivåer. När vi kombinerar input och data från maskiner, djurhållning och växtodling kommer vi som företagare att kunna få utväxling som på allvar effektiviserar och ökar produktiviteten i våra företag. När det gäller energi och etanol ser jag vårt ”bioraffinaderi” i Norrköping som en grön superanläggning.

Användning av spannmål eller biprodukter ger bland annat nya unika möjligheter att producera drivmedel, proteinfoder och kolsyra. Sannolikt har vi bara börjat nosa på möjligheterna i att utveckla Agroetanol och använda hela vetekärnan på helt nya sätt.

En mycket konkret framtidsplan som ser jag verkligen fram emot att jobba vidare med är Ägardialogen – också den en typ av framtidsspaning och visionsarbete!

För egen del har året rivstartat med bland annat Kooperativt Forum på Sänga-Säby, transportkonferens med Lantbruk, medverkan på Växas framtidsdagar och en träff med samtliga Lokalföreningar. Alla dessa möten och träffar stärker mig i att vi är på rätt väg. På det Kooperativa forumet på Sänga talade vi om möjligheterna med kooperativ, men också vad som gör oss starka och unika; en transparent och tydlig ägarmodell, dialog och engagemang samt vikten av god ekonomisk utväxling för ägarna.

”**Ägardialogen upphör aldrig! Att diskutera, testa och bryta sina synpunkter med varandra är en av de viktigaste delarna i ett levande kooperativt företag.**

Kanske läste Du insändaren jag skrev tillsammans med Landshypotek och Södra om vikten av starka ägare i våra företag? På Växa-dagarna fick jag tillfälle att prata om betydelsen av lönsamhet – och av ett bra foder! En viktig del av Lantmännens långsiktiga inriktning är att stärka bandet till djurhållningen. Det finns ett tydligt beroende och en ömsesidig nytta av både en framgångsrik växtodling och en stark djurhållning i Sverige.

Ett nytt år ger nya möjligheter och jag ska verkligen göra vad jag kan för att ta vara på möjligheterna för svenskt lantbruk och för Lantmännen. Närmast kommer distriktsstämmorna som jag hoppas att många av er besöker! Vi kommer bland annat att tala om Ägardialogen som pågått under förra året och som nu går mer in i en ny konkret fas. Missa inte möjligheten att ställa frågor och föra fram era synpunkter. Men jag vill säga det igen – ägardialogen upphör aldrig! Att diskutera, testa och bryta sina synpunkter med varandra är en av de viktigaste delarna i ett levande kooperativt företag.

Varmt välkomna på distriktsstämmorna!

Per Lindahl
Styrelseordförande



Ny lag ska

Skydda personuppgifter

Nya lagar ska öka informationssäkerheten för individen. För företag innebär det ökade krav på hur personuppgifter hanteras. Lantmännen har startat ett projekt för att kartlägga vad som måste göras för att skydda medlemmarnas uppgifter.

Den 25 maj 2018 ersätter nya dataskyddsförordningen, the General Data Protection Regulation (GDPR), den

svenska personuppgiftslagstiftningen (PUL) och motsvarande lagar i övriga EU/EES-länder.

GDPR innebär fler och ökade krav för Lantmännen vad avseende hantering av personuppgifter. Bland annat gäller detta informations säkerhet och dokumentation av personuppgiftsbehandlingar. Lantmännen har därför startat ett projekt för att kartlägga de krav och aktiviteter som är kopplade

till GDPR. Projektet har prioriterat medlemmarnas uppgifter och uppgifter i HR-system som särskilt skyddsvärda och dessa kommer att prioriteras tillsammans med några ytterligare processer.

– Lantmännen börjar inte från början gällande informationssäkerhet och dataskydd, det är ett arbete som pågått i många år, men kommer att utifrån den nya lagstiftningen

behöva göra vissa justeringar i IT-system och rutiner, förklarar projektledaren Petra Engström Haraldsson.

Projektet omfattar samtliga bolag inom Lantmännen samt Lantmännen gemensamma funktioner. Dokumentation, utbildning och anpassningar av IT-system och rutiner kommer att pågå under hela varen.

Lantmännen Aspen förvärvar fransk alkylatbensinproducent

Lantmännen Aspen satsar i Frankrike och förvärvar det marknadsledande företaget inom specialbränsle, Marline.

Lantmännen fortsätter att växa på alkylatbensinmarknaden. Sedan koncernen köpte svenska Aspen för tio år sedan har Lantmännen Aspen utvecklats till att bli en ledande aktör inom specialbränsle på flera marknader i Europa. Som nästa steg i utvecklingen förvärvar Lantmännen Aspen nu Frankrikes ledande alkylatbensinproducent.

– Frankrike är en viktig marknad för Lantmännen Aspen. Det finns en stor tillväxtpotential på alkylatmarknaden och förvärvet av Mar-

line gör det möjligt för oss att öka vårt erbjudande i Frankrike och växa utanför premiumsegmentet, säger Claes Alin, vd på Lantmännen Aspen.

Marline är det ledande företaget i Frankrike inom specialbränslen och färdiga blandningar för små motorer och har en stark position inom bygg- och anläggningssegmenten samt i bygg- och detaljhandeln. Marline har en omsättning på drygt 20 miljoner euro och sysselsätter ett tjugotal personer.

Lantmännen Aspen är en del av energidivisionen inom Lantmännenkoncernen och är Europas största alkylatbensinleverantör.



Magnus Kagevik blir ny chef för Lantmännens energidivision. Han tillträder den 1 mars.

Magnus Kagevik kommer närmast från en roll som Executive Vice President Assa Abloy AB & President APAC i Hong Kong. Tidigare har Magnus haft ett flertal ledande roller inom Assa Abloy och dessförinnan inom Whirlpool, med placeringar i bland annat Tjeckien, Storbritannien, Italien och Frankrike. I sin roll som chef för division Energi kommer Magnus även att ingå i Lantmännens koncernledning.

– Magnus har en gedigen industriell kompetens och erfarenhet från ledande roller, samt en internationell kompetens som blir

allt viktigare för de expanderande affärerna inom division Energi. Jag känner mig säker på att Magnus är rätt person att fortsätta leda divisionen framåt, säger Per Olof Nyman, Lantmännens vd och koncernchef.

– Lantmännen är ett väldigt spännande företag med unika förutsättningar och stora möjligheter. Efter många års arbete utomlands ser jag fram emot att få Sverige som min hemmabas och att få vara med att driva utvecklingen av affärerna med fokus på lönsam tillväxt, tillsammans med alla medarbetare inom Lantmännen, säger Magnus Kagevik.

Kooperativ diskussion med statsministern

Kooperationens konkurrenskraft stod på agendan när statsminister Stefan Löfven tog emot Lantmännens vd Per Olof Nyman tillsammans med 14 andra vd:ar ur det kooperativa näringslivet.

Mötet ägde rum i början av februari och tillsammans diskuterade man vilka förutsättningar de kooperativa företagen har i dagens näringsliv, samt forskning och utveckling.

AKTUELL EKONOMISK INFORMATION

Så använder du sparmedelskontot

En kort påminnelse om hur du som medlem får använda ditt sparmedelskonto.

Det är tillåtet att:

- Överföra medel från avräkningskontot till sparmedelskontot
- Sätta in medel på sparmedelskontot för deltagande i emissionshandel

Det är inte tillåtet att:

- Sätta in medel på sparmedelskontot i andra fall än vad som ovan anges.

För sparande i Lantmännen hänvisas till e-kapitalkonto medlem i Lantmännen Finans AB.

Meddela frivillig amortering

Som medlem kan man frivilligt låta mer än hälften av efterlikvid, återbäring och insatsutdelning gå som insatsbetalning. Detta måste då meddelas Lantmännen senast 31 mars. Blankett och mer information om frivillig insatsamortering får du från avdelningen för Ägarrelationer, telefon 010-556 32 20.

Gör fyllnadsinbetalning före 30 juni

Medlemmar som inte uppfyller grundinsats eller sin beräknade insatsskyldighet kan göra detta genom kontant inbetalning senast 30 juni. Blanketter beställer du från avdelningen för Ägarrelationer som också kan ge dig mer information, telefon 010-556 32 20.

Handel med emissionsinsatser

Orderperiod Nr	Antal köp styck	Antal sälj styck	Transaktionspris procent	Omsatt volym kronor
2017				
10	15	38	130	2 348 591
11	2	17	135	863 016
12	6	13	137	643 852
13	15	29	135	1 687 987
2018				
1	8	18	140	856 741

Kommande handelsdagar:
19 februari, 19 mars, 16 april

Kompletterande information, handelsregler och orderblankett för köp/sälj finns på Lantmännens hemsida lantmannen.com/emissionshandel

Kontoöversikt och gällande räntesatser

Lantmännen Lantbruk/ Maskin SE		Aktuella räntesatser februari 2018	
Kundreskontra Fakturor, dröjsmålsränta	efter förfallodag		11,70 %
Kundreskontra Finansieringstjänst	efter förfallodag efter kravdatum		5,45 % 11,70 %
Ränta vid förskotts betalning	endast medlemmar		0,60 %
Avräkningskonto	tillgodo skuld spannmålsförskott		0,60 % 1,70 % 1,70 %
Sparmedel	endast medlemmar		0,60 %

Har du frågor om dina konton eller sparmedel? Kontakta cf.ssc.kassatjanst@lantmannen.com

Högsta utdelningen någonsin föreslås till svenska bönder

Lantmännen har presterat ännu ett vinstrikt år, med ett resultat strax över förra årets. Nu föreslås den högsta utdelningen i Lantmännens historia. 566 miljoner delas ut till de svenska lantbrukarna om förslaget går igenom på Föreningsstämman i maj.

Lantmännens resultat för 2017, efter finansnetto och justerat för jämförelsestörande poster, uppgår till 1 552 MSEK – ett resultat i nivå med förra årets tidigare rekordresultat på 1 548 MSEK. Tack vare det goda resultatet har styrelsen föreslagit den högsta utdelningen i Lantmännens historia till Sveriges lantbrukare – totalt 566 MSEK.

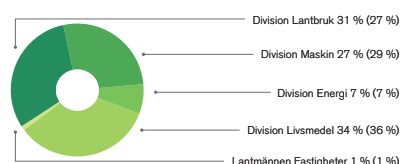
– Det goda resultatet innebär att styrelsen kan föreslå en total utdelning på 566 miljoner kronor till våra ägare, vilket är den högsta utdelningen någonsin. Lantmännen har haft en mycket fin utveckling under de senaste åren. Det är ett bevis på att vi är ett företag med rätt strategi, stark kompetens och goda kundrelationer. Under 2018 kommer vi att ta ytterligare

steg för att bli ännu bättre inom alla dessa områden, för att fortsätta vara de svenska lantbrukarnas bästa affärspartner, säger Per Olof Nyman, Lantmännens vd och koncernchef.

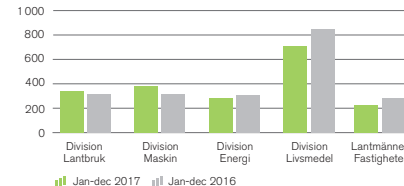
Återbäring och efterlikvid

Styrelsen har beslutat om att lämna återbäring och efterlikvid på handel med Lantmännen Lantbruk i Sverige med 2,5 procent (2,5 föregående år). Styrelsen har också beslutat att lämna 0,5 procent (0,5) i återbäring på medlemmarnas inköp från division Maskins svenska verksamhet. Totalt beräknas återbäring och efterlikvid uppgå till 244 MSEK (231). Utöver detta föreslår styrelsen att föreningsstämman beslutar om insatsutdelning och insats-

Andel av koncernens omsättning
Inklusive koncernintern försäljning



Rörelseresultat per division, ackumulerat jan-dec
Justerat för jämförelsestörande poster, MSEK



emission om totalt 322 MSEK (277).

– 2017 har varit ännu ett bra år för Lantmännen, och det är väldigt glädjande att kunna ge en historiskt hög utdelning till medlemmarna. Koncernen som helhet utvecklas positivt, och flertalet av våra verksamheter bibehåller eller stärker positionerna på sina respektive marknader. Samtidigt möter vissa affärer utmaningar i form av tuffare förutsättningar och hårdare konkurrens, vilket innebär att vi måste stärka vårt fokus på förbättringar och ökad effektivitet, säger Per Olof Nyman.

Jämförelsestörande poster

Lantmännens totala resultat har påverkats av följande jämförelsestörande poster: för-

säkringsersättning för Lantmännen Unibakes bageri i Londerzeel, Belgien (+96 MSEK); realisationsvinst i Lantmännen Fastigheter (+78 MSEK); en avsättning avseende Lantmännen Agroetanol (-140 MSEK); strukturkostnader i Lantmännen Cerealia (-34 MSEK) – och i tredje tertiet strukturkostnader i Lantmännen Unibake (-31 MSEK). Totalt uppgår de jämförelsestörande posterna för helåret till -31 MSEK (-91 MSEK föregående år).

FOTNOT. Läs hela bokslutskommunikén på lantmannen.com/finansinformation

Årsredovisningen kommer ut före distriktsstämmorna. Lyssna på årsredovisningen som ljudbok på www.lantmannen.com



Årets resultat division för division



Division Lantbruk utvecklas positivt och har ökat sitt resultat till 340 MSEK (318). Årets stora och sena skörd innebär påfrestningar både i Lantmännens infrastruktur och hos lantbrukarna. För att möta de allt större spannmålsskördarna genomförs ett antal strategiska investeringar för att stärka den framtida infrastrukturen. Under året förvärvades det finska lantbruksföretaget K-maatalous, som nu har bytt namn till Lantmännen Agro Oy.

Alla siffror avser rörelseresultat för helåret 2017 och är justerade för jämförelsestörande poster. Föregående års resultat anges inom parentes.

Division Maskins resultat uppgår till 381 MSEK (316). Försäljningsutvecklingen har varit god inom både Lantmännen Maskin och Swecon. Inom Lantmännen Maskin pågår ett intensivt arbete till följd av ett ökat fokus på den svenska marknaden och det uppdaterade leverantörsavtalet med AGCO. Från och med 2018 integreras Lantmännen Maskin i division Lantbruk, för att ytterligare stärka kunderbjudandet i de lantbruksnära verksamheterna. Swecon har utvecklats mycket positivt under året och levererar på rekordnivåer både vad gäller försäljning och resultat.

Resultatet i Lantmännen Fastigheter, exklusive fastighetsförsäljningar, uppgår till 204 MSEK (188). I augusti bildade Lantmännen tillsammans med fastighetsbolaget

Resultatet i division Energi uppgår till 282 MSEK (304). Lantmännen Agroetanol har ökat sitt resultat, bland annat tack vare fortsatt framgångsrik etanolexport till bland annat Tyskland. Övriga affärer inom division Energi har också utvecklats väl under 2017 och i december genomförde Lantmännen Aspen förvärvet av alkylatbensinproducenten Marline i Frankrike, vilket stärker bolagets position på den franska marknaden.

Hemsö ett joint venture inom samhällsfastigheter. I december invigdes "Lantmännens hus" i Kalmar – en ny anläggning där alla Lantmännens verksamheter i regionen

Division Livsmedels resultat uppgår till 708 MSEK (849). Lantmännen Cerealias resultat har påverkats negativt av framför allt hård konkurrens på stora delar av marknaden, samt av kostnader för pågående förbättringsprojekt. Ett omfattande arbete pågår för att förbättra kostnads- och produktionseffektiviteten inom hela verksamheten. Lantmännen Unibake utvecklas fortsatt stabilt: särskilt positiv utveckling märks i Ryssland samt inom färskbrödsverksamheten i Finland och Baltikum.

samlas. I december förvärvade också Lantmännen Agrovärme fjärrvärmeföretaget Byavärme i Vinslöv.

Lantmännens hus i Kalmar.





Du kan
räkna med
oss!



Vi tryggar din service

Vi lagerför drygt 22.000 artiklar till Claas-maskiner på vårt centrallager i Malmö och det tänker vi fortsätta med. Och precis som tidigare står välutbildade mekaniker redo att hjälpa dig – antingen på någon av våra 60 anläggningar runt om i landet eller på plats hos dig.



Verkstad



Reservdelar



Lantmännen
Maskin

Hur ser spannmålsmarknaden för vete ut just nu? Hur påverkar vädret vid Svarta Havet våra foderpriser? Och varför svänger priset på rapsmjöl när politikerna i Argentina fattar nya beslut? Detta är frågor som du kan få svar på om du läser Lantmännens marknadsrapporter för foderråvaror i LM².

Marknadsbrev i LM²

Ger dig full koll på råvarumarknaden



” Genom att skaffa sig en egen uppfattning om var marknaden för de stora råvarorna är på väg kan man sätta strategier för sina foderinköp.

Per Gerhardsson,
råvaruinköpare Lantmännen

I LM² hittar man den nya tjänsten marknadsinformation för foderråvaror. Här ger Lantmännens råvaruinköpare en sammanfattning av marknadsläget för de stora foderråvarorna spannmål, sojamjöl och rapsmjöl. Ibland gör inköparna lite avstickare och presenterar information kring marknaden för lite mindre produkter.

– Vi fokuserar på de stora råvarorna, eftersom det är de som påverkar marknaden och priserna mest. Men ibland tittar vi också på andra marknader. Som i höstas till exempel, när det skedde stora förändringar på marknaden för vitaminer. Då försökte vi ge läsarna en inblick i den marknaden också, säger Per Gerhardsson, inköpare av foderråvaror på Lantmännen.

Marknadsbrev visar trenderna

I marknadsbrev summerar inköparna veckan som varit. Genom att ta del av dessa regelbundet kan man skaffa sig en bra bild kring trenderna för de olika råvarorna. Ibland är marknadsbrev mer framtidsorienterade, allt beroende på vad som är aktuellt just nu.

– Vi läser dagligen marknadsinformation från bland annat olika analysbureåer. Analysbureåernas rapporter visar oftast på samma trender, men skiljer sig också ibland åt i detaljerna. Vi får även viktig marknadsinformation i våra kontakter med marknadens aktörer och genom de affärer vi genomför. Vi sammanställer informationen till en egen marknadsrapport där vi sammanfattar de faktorer som kan påverka marknaden uppåt och de faktorer som kan påverka priserna nedåt. Men precis som för all annan marknadsinformation som Lantmännen tar fram så utgör vår info inte någon personlig rekommendation eller investeringsråd. Det är enbart allmän info.

Utvecklingen har gått mot en allt mer rörlig spannmålsmarknad. Priserna rör sig både upp och ner snabbare än vad de gjorde för tio år sedan. Genom att hålla sig uppdaterad på marknadssituationen har man möjlighet att kunna parera sin handel och prissäkring på bästa sätt. Syftet med marknadsbrev är att förse läsaren med allmän information så att man själv ska kunna skapa sig en bild av marknadsläget.

– När de gäller foder kan man som kund välja att binda sitt foderpris eller råvaror på tre, sex eller tolv månader. Genom att skaffa sig en egen uppfattning om var marknaden för de stora råvarorna är på väg kan man sedan sätta strategier för sina foderinköp.

Påverkan på foderpriset

Spannmålen är en mycket viktig råvara eftersom spannmål utgör en stor del av färdigfodret. Prissvängningarna kan vara större och mindre beroende på marknadssituation, men även en liten prisförändring kan påverka foderpriset mycket. Proteinråvarorna påverkar också färdigfodret, men i större utsträckning koncentrat och råvarublandningar.

– För till exempel soja- och rapsmjöl är prisnivån generellt högre och prissvängningarna är större. Därför påverkar dessa råvaror foderpriset mycket, avslutar Per.

Lantmännens marknadsinformation för foderråvaror hittar man i LM², under meny Foder. I LM², under meny Spannmål, finns också marknadsinformation kring spannmål, men på en mer detaljerad nivå. Här kan man läsa om marknadsläget per gröda, för de olika större spannmålsslagen.

Text: Therese Pettersson

Digitala redskap underlättar vardagen

Den digitala utvecklingen blir alltmer påtaglig i lantbruket. Michael Hübsch, styrelseordförande i distrikt Östergötland är en av dem som ser fördelar med de nya digitala redskapen.

Michael Hübsch driver mjölkproduktion och odling på gården Höglycke, som ligger i Ydre kommun i närheten av Tranås. För honom är utvecklingsfrågan ständigt i fokus:

– En viktig diskussion just nu är digitaliseringen och hur vi kan fortsätta att dra nytta av och utveckla Lantmännens digitala verktyg LM². Sedan Lantmännen lanserade verktyget för ett år sedan är det en viktig punkt på agendan under distriktstyrelsemötena.

Hur jobbar du digitalt på din gård?

Allt mer i min verksamhet effektiviseras och digitaliseras, det är en mycket positiv utveckling. Jag har tillgång till all data om korna och

produktionen i min mobiltelefon, och kan se kvaliteten på mjölken i en app. Jag kan också se hela min växtodling digitalt, det kommer jag åt via min mobiltelefon i programmet Dataväxt. LM² och andra appar underlättar enormt mycket för oss lantbrukare i vardagen.

Hur använder du LM² i dag?

LM² börjar ju bli ganska bra nu. Vad som är bra är att jag kan se mina avtal, leveranser, och marknadsinfo. Jag plockar också ut följesedlar från foderleveranser som jag måste kunna visa upp i kvalitetsprogrammet Arlagården. Det är dessutom bra att kunna gå tillbaka och se när man fick leveransen och hur

mycket som faktiskt levererades. Kopplingen till Dataväxt och programmet i sig använder jag med stor belåtenhet.

Finns det något du saknar i LM²?

Jag har några önskemål för framtiden. För det första skulle jag önska någon form av "silo online" där min foderförbrukning kan ses av Lantmännen så att transporterna därigenom skulle kunna optimeras samt att jag vet att jag alltid har foder i mina fodersilos.

För det andra skulle jag vilja ha bättre tillgång till manualer och reservdelskatalog på mina maskiner jag köpt av Lantmännen.

Sedan skulle önska att ny information från Lantmännen kunde presenteras som YouTube-klipp.



Michael Hübsch, ser fördelar med de nya digitala redskapen.

Thomas företrädde Europas kooperativ i FN

I januari bjöds Thomas Magnusson in till FN:s högkvarter i New York för att prata om jordbrukskooperativens roll i att uppfylla FN:s mål för social utveckling. I sitt tal tog han bland annat upp vikten av en lagstiftning som ger lantbrukaren en starkare position i värdekedjan.

Thomas Magnusson är mjölkbonde från Småland, ledamot i Lantmännens koncernstyrelse och ordförande i lobbyorganisationen för de europeiska kooperativerna – Cogeca. Det var i sin egenskap av ordförande i Cogeca som han bjöds in till FN i januari för att tala om kooperativens roll i den sociala utvecklingen. FN-eventet samlade experter inom en rad olika områden för att diskutera frågor kopplade till FN:s mål för social utveckling. Det handlade om hur samhället kan bli mer inkluderande, tillgängligt och motståndskraftigt. Thomas Magnusson var den enda representanten för europeiskt lantbruk och han passade i sitt tal på att ta upp lantbrukarnas utsatta roll i livsmedelskedjan.

Han konstaterade att kooperativen har en viktig roll att spela som företrädare för lantbrukarna. Men samtidigt tryckte han på vikten av en ny lagstiftning för att komma tillrätta med affärsmetoder som pressar råvaruproducenterna.



Läs mer om Thomas Magnussons arbete i Cogeca i Grodden 3/2017



Lantmännen har köpt majoriteten av aktierna i bolaget ThermoSeed Global AB. Därmed samlas all ThermoSeed-verksamhet inom Lantmännen.

Det svenska bolaget ThermoSeed Global AB är en avknoppning från det holländska företaget Incotec. I samarbete med Lantmännen BioAgri har ThermoSeed Global AB marknadsfört ThermoSeed utanför Skandinavien sedan 2010. ThermoSeed är en effektiv och miljövänlig metod för utsädesbehandling utan tillsatser, som Lantmännen var med och utvecklade.

I januari i år förvärvade Lantmännen 90,1 procent av aktierna i ThermoSeed Global AB. Genom förvärvet kan Lantmännen fortsätta att driva utvecklingen av metoder som bidrar till ett hållbart lant-

bruk. Resterande aktier ägs av Kenneth Alness, vd för ThermoSeed Global AB.

Intresset för ThermoSeed är mycket stort, såväl i Sverige som internationellt, och verksamheten är i en expansiv fas. ThermoSeed Global AB är en bra plattform för fortsatt internationell expansion och utveckling.

– Vi har i dag ThermoSeed-verksamhet i stor skala i Sverige, Norge och USA. Intresset har ökat markant. Med Lantmännen som ny huvudägare kommer vi kunna bredda användningen av metoden till fler grödor och andra marknader så att den gemensamma ThermoSeed-kompetensen kommer fler kunder tillgodo, säger Kenneth Alness, vd för ThermoSeed Global AB.

Husqvarna

Röjsåg 345FR

4680:- **FRAKTFRITT**

(Ord.pris: 6320:-)

Just nu ingår Genzo Pannlampa XP-4000 värde 796:-



Woods DS36-F Avfuktare

För ytor upp till 190m²

För källaren, tvättstugan, garaget eller sommarstugan!
6 års garanti!

3146:-

(Marknadspris: 5596:-)



Genzo No Cold

Värmeväst med dubbla batteri & laddare. Unisex.

1196:-

(O.pris: 1596:-)



STIHL MS 201 C-M

Just nu ingår en elektrisk kedjeslip dessutom 1 kedjepaket ELLER 1 par Stihl huggarbyxor totalt värde upp till 1393:-



4712:-

(Op: 5912:-)

Avhämtas i butik!

Peltor Sport Tac

Inklusive skytteglas-ögon värde 119:-

767:-

(Op: 1063:-)



Jonsered

Motorsåg CS253 13"

3996:-

(Opris: 6800:-)



NNZ Vedsäck Ventilrad 1500 liter

UV-beständig. Öppen topp & stängd nätbotten. 180 gram PE-nät.

111:-/st

Faxes

Elhydraulisk vedklyv 500 mm



7996:- (Mp: 8800:-)

Vi kan optik! Kolla ALLTID med oss först!

Aimpoint ZEISS



AL-KO

Vedklyv KHS 5204

Klyvtryck: 5 ton.
Klyvlängd: 52 cm



2091:-

(Opris: 2872:-)

Ätelkamera/Övervakningskamera



Scout Guard 550M-14SHD

Nordic inkl 3 månaders HylteSIM. Fungerar utmärkt för att övervaka ditt hem eller sommarstuga!

1596:- (Ordpris: 1928:-)

HYLTE SIM

Husqvarna Exkl. batteri och laddare

Skogsröjsåg 536 Li PX



3276:- (Ord.pris: 3680:-)

FRAKTFRITT

Huggarpaket

Husqvarna Skogshjälm Functional, STIHL Function Universal Skyddsbyxa, Lumberjack Huggarstövlar Klass 3, Genzo Fällkil, Försvarets Första förband.

(Op: 2515:-) **1599:-**



Priserna är exkl. moms. Med reservation för eventuella tryckfel och prisjusteringar utom vår kontroll.

Tel: 0345-40 000 www.hylte-lantman.com



Lantmännen på Ekogalan

Elisabeth Ringdahl, chef för Lantmännen Lantbruk berättade på Ekogalan om Lantmännens satsning på ekologiskt.

BILDER: NICOLINA BRENNING

Årets stora samlingspunkt för den ekologiska branschen, Ekogalan, ägde rum i slutet av januari i Stockholm. Lantmännen var på plats med lantbrukschefen Elisabeth Ringdahl som en av talarna.

För sjunde gången arrangerades Ekogalan i januari och 250 personer från hela värdekedjan samlades för att få del av det aktuella läget i ekobranschen. Forumet har blivit en allt viktigare mötesplats för branschen.

Elisabeth Ringdahl, divisionschef för Lantmännen Lantbruk, var en av talarna under dagen och berättade om Lantmännens satsning på ekologiskt. Hon tog bland annat upp vikten av att lägga kraft på produktutveckling och betonade även att export kommer att kunna vara intressant för den svenska ekoproduktionen framöver.

Utöver ekologiska lantbrukare, personer från dagligvaruhandeln och andra intressenter medverkade även landsbygdsminister Sven-Erik Bucht och miljöminister Karolina Skog. Sven Erik Bucht tryckte i sitt tal på den nya livsmedelsstrategin och att målet är 30 procent certifierad ekoareal till 2030 medan målet i den offentliga sektorn är 60 procent ekologiskt till 2030.

Göran Karlsson, produktmarknadschef eko på Lantmännens spannmålsenhet var också han på plats på Ekogalan.

– Trevligt att se allt större närvaro från



Landsbygdsminister Sven-Erik Bucht.

Lantmännen. Det syns nu att vi satsar och det uppmärksammas också av andra aktörer. Eko fortsätter att växa men långsammare än tidigare och det är uppenbart att marknadens aktörer, trots lägre tillväxttakt, fortfarande tror på positiv tillväxt de närmaste åren, kommenterade han efteråt.

En av höjdpunkterna, enligt Göran, var mötena med de lantbrukare som var på plats:

– Det som berörde mig lite extra på årets gala var de tre bönder/entreprenörer som berättade med entusiasm varför man satsar på ekologiskt. Alla tre hade väldigt tydliga visioner, med bäring på framför allt lönsamhet på den egna gården, men också i ett större perspektiv på hållbarhet, hälsosam mat och faktiskt också integration av nya invandrare till Sverige. Kristina Glantz Nilsson, en av Lantmännens förtroendevalda och ny ledamot i koncernvalberedningen sedan 2017, var också på

plats under Ekogalan som representant för Danske Bank, där hon jobbar som företagsrådgivare. Kristina driver tillsammans med sin familj Brunnsta Gård utanför Bålsta som bland annat har ekologisk växtodling och gårdshotell.

Samarbete i hela kedjan

– Det är en trevlig, lärorik och proffsig mötesplats med representation från hela kedjan. Producenter, förädlare och säljare måste arbeta tillsammans för att få fram bra råvaror, utveckla produkter och säkra avsättning till vettiga priser. Fallerar ett led kan affären inte utvecklas, av den anledningen är det viktigt med dagar som denna, kommenterade Kristina och betonade att hon är övertygad om att hon tror att ekotrenden är här för att stanna:

– Ordet hållbarhet nämndes många gånger under dagen och vi måste jobba för en hållbar och efterfrågad matproduktion i Sverige, både inom konventionellt och ekologiskt lantbruk. I min roll som



Sigrid Bárány och Claes Johansson.

skog- och lantbruksansvarig på Danske Bank tar jag med mig marknadssignalerna till dialogen med kunderna om möjligheter och hot. Och i min roll som ekoodlare stärker det självklart ekonomin när ökad efterfrågan ger ökade priser, vilket är viktigt. Utbudet av ekologisk mat kommer att fortsätta öka i butik och i näthandeln tror jag, sannolikt med ökade inslag av importvaror om svenska producenter inte svarar upp mot efterfrågan.

Under konferensen minglades det en hel del runt borden och kring utställningsplatserna. I Lantmännens monter stod Sigrid Bárány, känd från bland annat podcasten Matsamtalen, och delade ut overnight oats och oatbites under dagen. Havresnacksen, gjorda på ekologiska havregryn från AXA, lockade många konferensdeltagare.

Text: Nicolina Brenning och Helena Holmkrantz

Korvbrödsbagarn satsar ekologiskt

Korvbrödsbagarns klassiska korv- och hamburgerbröd, som har varit en familjefavorit i över 60 år, lanseras nu som ekologiskt alternativ.

Försäljningen av ekologiska livsmedel ökar stadigt och förväntas fortsätta växa. Enligt SCB:s senaste statistik har försäljningen av ekologiska livsmedel mer än fördubblats på tre år. För att möta efterfrågan på eko utökar Lantmännen Unibake sitt sortiment under varumärket

Korvbrödsbagarn, och lanserar nu ekologiska klassiska korv- och hamburgerbröd.

– Vi är stolta över våra klassiska korv- och hamburgerbröd. De är den viktiga kärnan i vår produktportfölj, som familjer har älskat i generationer. Det är extra kul att lansera en uppdatering på våra familjeprodukter. Vi tror att de kommer tilltala korv- och hamburgerälskare som också vill främja ekologiskt, säger Per Jonsson, kategorichef för Korvbrödsbagarn på Lantmännen Unibake.



” Vi tror att de kommer tilltala korv- och hamburgerälskare som också vill främja ekologiskt

Lantmännens distriktsstämmor 2018

Direktanslutna medlemmar och medlemmar i anslutna lokalföreningar kallas till ordinarie distriktsstämmor i Lantmännen ek för. På distriktsstämman får du höra om Lantmännens resultat och utdelning för 2017, viktiga händelser under året och om våra planer för framtiden. Du har möjlighet att träffa kollegor, diskutera och ställa frågor till din distriktsstyrelse, samt till koncernstyrelse och ledning. Stämman är till för dig som medlem och ger möjligheter att påverka Lantmännens utveckling och framtid!

Distrikt	Datum	Tid	Plats
Södra Skåne	Måndag 12 mars	15.00	Hotell Scandic Star, Lund
NV Skåne	Onsdag 14 mars	18.00	Örenäs Slott, Glumslöv
Kristianstad-Blekinge	Torsdag 15 mars	18.00	Bäckaskogs Slott, Fjälkinge
Halland	Tisdag 13 mars	17.30	Munkagårdsskolan, Tvååker
Kronoberg	Tisdag 13 mars	09.30	Folkets Hus, Alvesta
Kalmar-Öland	Måndag 19 mars	17.30	Kalmar Slott, Kalmar
Höglandet	Torsdag 15 mars	18.00	Bratteborgs gård, Vaggeryd
Västra Sverige*	Tisdag 20 mars	14.00	Quality hotel, Vänersborg och Hotel Lassalyckan, Ulricehamn
Skaraborg	Måndag 12 mars	18.00	Skara stadshotell, Rosers Salonger, Skara
Gotland	Tisdag 13 mars	18.00	Suderbys Herrgård, Visby
Östergötland	Måndag 19 mars	18.00	Vreta Kluster, Vreta Kloster
Sörmland	Onsdag 21 mars	14.00	Öster-Malma, Tystberga
Uppland	Onsdag 21 mars	18.00	Viktoria, Uppsala
Örebro-Värmland*	Måndag 19 mars	18.00	Hotell Scandic Winn, Karlstad och Goda Rum, Kumla Sjöpark
Dala-Aros**	Tisdag 20 mars	12.00	Verket, Avesta
Gävleborg	Tisdag 13 mars	15.00	Scandic Hotel, Bollnäs
Västernorrland	Onsdag 14 mars	09.30	Hotell Höga Kusten, Hornöberget
Jämtland	Torsdag 15 mars	10.00	OSD, Östersund
Västerbotten	Tisdag 20 mars	10.00	Medlefors folkhögskola, Skellefteå
Norrbottn	Måndag 19 mars	10.00	Hotel Nordkalotten, Luleå

* Distriktsstämman kan även följas från annan ort via direktsändning läs mer på lantmannen.com/distriktsstammor2018.

** Distriktsstämman kan även följas via webben läs mer på lantmannen.com/distriktsstammor2018.

Med reservation för ändringar.

Var med och påverka Lantmännens utveckling och framtid!

För mer information och anmälan, gå in på: lantmannen.com/distriktsstammor2018

www.lantmannen.com

 Lantmännen



Här groor framtid

Rapsens många fina hälsoegenskaper har gjort att intresset ökat för rapsprodukter hos både livsmedelsindustri och de hälsomedvetna konsumenterna.

Svensk raps har många mervärden, men den kan bli ännu bättre. Med hjälp av växtförädlingen tas nästa steg.

Texter: Lennart Wikström Bild: Kristofer Vamling/HK Bild&Text

– Önskemål från konsumenter och industri styr arbetet med vår förädling. Och så förstås lantbrukarna, eftersom vi ju vill kunna sälja våra nya sorter. I första ledet är det odlarna som väljer ett visst utsäde, poängterar Elisabeth Gunnarsson, som är ansvarig för Lantmännens värrapsförädling.

Elisabeth Gunnarsson har arbetat med värrapsförädling i tio års tid, ett arbete där det är en lång sträcka från start till mål. Växtförädling tar tid, även om förädlingsföretagen gör allt vad de kan för att korta tiderna från sökandet efter lämpliga genkällor till färdig sort.

– Vi kan inte utgå från vad kunderna önskar för tillfället, utan måste se framåt mot det som vi tror är mer långsiktiga trender. Samtidigt är det bra att ha lite bredd i förädlingen och att hålla igång flera linjer samtidigt; vem vet, vi kanske råkar ha ett material med just de egenskaperna som efterfrågas på lut. Finns det kan arbetet gå betydligt snabbare.

Avkastning och oljehalt

Den grundläggande egenskap som all växtförädling utgår ifrån är hur sorterna går att odla. En hög avkastning är alltid grunden, eftersom det är avgörande för vad det kostar att få fram en råvara. Andra egenskaper är hur grödan uppträder på fältet. Den ska kunna ta upp näring utan att lägga sig och bli svårtröskad. För rapsen är det dessutom mycket viktigt att inte fröskidorna öppnar sig och släpper ifrån sig fröna när grödan mognat för skörd.

– Till det kommer sedan andra egenskaper som är anledningen till varför vi odlar en gröda. För rapsen är det oljehalt, oljekvalitet och även fodervärde i form av proteinhalt. Just nu tittar vi mycket på att få fram nya oljekvaliteter, men och även hur vi kan öka proteinskörden.

När Elisabeth väljer sorter letar hon alltså främst efter växtmaterial som ger hög fröskörd och hög oljehalt. Därefter tittar hon på proteinhalten.

– Historiskt har vi haft höga proteinhalter i vårt svenska material även om svenska lantbrukare inte får betalt för det. Det får de däremot i andra länder och därför har det visat sig vara bra att hålla fast vid den egenskapen.

Nya idéer

Huvudkunden är det svenska vegetabiliska oljeföretaget AAK, som till sin huvudsakliga användning är nöjd med

standardkvaliteten. Men det börjar komma fler idéer om hur oljan ska vara sammansatt, styrt av vad den ska användas till. Ett användningsområde är frityrolja och där vill man ha en lägre andel fleromättat fett för att kunna få en olja som inte oxideras lika lätt. En annan aspekt är rapsolja som hälsosamt livsmedel.

Den moderna rapsoljan med en relativt hög halt fleromättade fettsyror är med dubbelt så hög halt linolensyra som linolensyra betydligt bättre än sina föregångare. Den kan av sina förespråkare med gott samvete kallas hälsosam.

Men med tanke på vårt intag av olika fetter finns det ytterligare steg att ta. Även om forskarna inte är helt eniga finns det många som förespråkar en viss kvot mellan omega 6- och omega 3-fettsyror i kosten, och då i syfte att minska intaget av de förra och öka intaget av de senare.

Specialprodukt

För att få en bättre balans i rapsoljan mellan de båda grupperna av fetter har växtförädlarna på Lantmännen SW Seed i Svalöv tagit fram en sort med lika hög halt av linol- och linolensyra. Oljan innehåller tio procent av vardera och dessutom 74 procent oljesyra. Andelen omättat fett är alltså hela 94 procent.

– Den nya sorten har det föreslagna namnet Skywalker. Den kommer sannolikt bara att odlas på en mindre areal, men är klart intressant för kunder som vill ha en vegetabilisk olja med hälsoprofil anpassad till specialkost och exempelvis barnmat, berättar Elisabeth.

Skywalker är en av grödorna i projektet Specialgrödor som vi berättade om i senaste numret av Grodden (nr 5-6, 2017). Jakob Lindberg är projektledare på Lantmännen R&D (forskning och utveckling):

– Visserligen är rapsoljan från Skywalker en specialprodukt, men det är väldigt intressant med ett livsmedel som har så goda hälsoegenskaper att den kan fungera som en unik egen produkt, säger Jakob Lindberg.

Hållbar frityr

Vid sidan av ”hälsoolja” har förädlarna också fått fram en olja designad för fritering. De höga temperaturerna som oljan hettas upp till gör att den snabbt ”äldras”, vilket innebär att de fleromättade fettsy-



Bo Gertsson, gruppchef för Lantmännens växtförädling...

rorna oxideras och ger en hänsken smak och lukt åt det som ska tillagas.

Eftersom en del av frityrfettet följer med produkterna bör det inte bestå av enbart mättat fett, vilket annars skulle vara en möjlig lösning. Därför efterfrågar marknaden en frityrolja med så hög andel enkelomättad oljesyra som möjligt, och Voilà, nu finns det en sådan med ursprung i svensk raps.

– Vi tror på de här produkterna, som

erbjuder både en bättre hälsoprofil och hög funktionalitet, säger Jakob. Dessutom har vi kontroll över hela kedjan eftersom vi även står bakom sorterna. Nu försöker vi hitta vägar för dem att nå ut på marknaden, både till motiverade konsumenter och storhushåll.

Framtiden redan här

Bo Gertsson är gruppchef för Lantmännens växtförädling och han får frågan om

ens raps

Rapsolja är Nordens svar på Medelhavets olivolja



...och Elisabeth Gunnarsson, rapsförädlare.

vad vi kan vänta oss av svensk rapsolja om tio år.

– Det vi arbetar med i dag är det som kommer att finnas tillgängligt om tio år, säger Bo. Det innebär att det inte hinner hända så mycket. Men de trender vi ser är hälsa, funktionalitet, ekologiskt, ökad hållbarhet och anpassning till större variationer i klimatet, framför allt torka, säger Bo. Den största utmaningen för oljev växter har vi kanske inom ekologisk odling.

I ett mindre intensivt jordbruk med minskad användning av framförallt kemiska växtskyddsmedel tror Elisabeth dock att hybrid-sorterna kan bli särskilt framgångsrika. Hybridförädlingen ger ofta en ökad tillväxt och avkastning till grödan, en heterosis-effekt. Den är extra värdefull i vårraps eftersom den gör att plantorna etablerar sig och växer till snabbara, något som betyder mycket i de områden där vårrapsen odlas. Det innebär att

den kan växa ifrån angrepp av skadegörare och även konkurrera bättre mot ogräs.

Dessutom ger hybriderna högre avkastning. Både odlingen av och intresset för oljev växter har ökat de senaste tio åren och nu börjar även användarna av den svenska rapsen få upp ögonen för nya användningsområden.

Det gör att förädlarna också kan börja ta fram sorter med speciella egenskaper som nya oljekvaliteter och förbättrad

Svenska sorter under 50 år

Få eller inga grödor kan uppvisa de förändringar i kvalitet och avkastning som våra svenska växtförädlare av vårraps har lyckats med under de senaste 50 åren. Sorten Gulle som marknadsfördes i slutet av 1960-talet hade hög halt av både den hälsofarliga erukasyran och glukosinolater. Tio år senare hade med sorten Niklas halten erukasyra kommit ned på i det närmaste nollnivå, och bara två år senare kunde lantbrukarna börja odla den dubbellåga sorten Topas med väsentligt lägre glukosinolat-halt.

De sorter som är på gång och som lantbrukarna kan börja odla om två år, 50 år efter lanseringen av sorten Gulle, har förutom att vara dubbellåga dessutom hög oljehalt och hög proteinhalt. Vid sidan av den förändrade kvaliteten på fröet har oljeskörden per hektar ökat med närmare 85 procent och proteinskörden med 40 procent.

” Visserligen är rapsoljan från Skywalker en specialprodukt, men det är väldigt intressant med ett livsmedel som har så goda hälsoegenskaper

kvalitet på rapsmjölet. För svenskt vidkommande är det i vårraps som det arbetet görs. Även höstrapsorter med särskild oljekvalitet säljs på marknaden, men den förädlingen görs av en partner till Lantmännen.

Läs mer om projektet *Specialgrödor i Grodden* 5-6/2017



Jordbruket bidrar till Hållbar framtid

Av Claes Johansson, hållbarhetschef, Lantmännen

Det är ett toppmodernt, intensifierat, balanserat lantbruk med stor mångfald av både husdjur och växtodling. Det samarbetar med de naturliga ekosystemen i ett öppet landskap med någon våtmark, med naturliga skogar och buffertzoner för både växter och djur där man säkrar upp bin och andra pollinerare. Det är som ett landskap med mångfald och biotoper i balans.”

Så besvarade den välkände miljöprofessorn Johan Rockström den sista frågan i en stor intervju i Land Lantbruk om hållbart lantbruk.

Det är en tilltalande bild av framtiden och som jag tror de flesta kan skriva under på. Produktion och hållbarhet ställs inte mot varandra utan jämsides. Teknik och ekosystemtjänster är centrala delar i det framtida hållbara jordbruket.

För att utvecklingen ska gå i rätt riktning på lång sikt är det viktigt att diskutera och förstå de stora utmaningar som världen står inför och vad det betyder för lantbruket.

Grönt kol ersätter svart

Parisavtalet är inriktat mot år 2050 och då måste utsläppen av koldioxid vara nära noll om vi ska kunna undvika de allvarligaste konsekvenserna av klimatförändringarna. Den gröna, biobaserade kolatomen behöver ersätta den svarta fossila, samtidigt som materialflödena i samhället inte slutar på soptippen utan hanteras i effektiva kretslopp för att detta ska bli verklighet. Det borde innebära möjligheter för lantbruket att producera mer, inte bara livsmedel, utan också biobaserad råvara som kan ersätta de fossila alternativen, som fortfarande är det helt dominerande, när det gäller energi och material.

Det är också viktigt att diskutera och förstå hur möjligheterna att få ner utsläppen per producerad enhet från jordbruket och producera på ett hållbart sätt ser ut. Tidsperspektivet till 2050 är ungefär ett generationsskifte bort. På något vis både en kort och lång tid. Kort för att det går att förhålla sig till den genom att relatera till sina egna föräldrar eller barn, lång tid eftersom det är svårt att förutse hur världen ser ut 2050. Samtidigt är få saker omöjliga ur det tidsperspektivet. Låt oss dra ut utvecklingskurvan och titta på några potentialer för framtiden för att producera hållbart.

Resurseffektivt lantbruk

Här och nu pågår en snabb digitalisering av jordbruket och ny teknik blir tillgänglig. Precisionsodling med hjälp av alltfler tekniska landvinningar blir verklighet i snabb takt och har redan i dag levererat ett resurseffektivare lantbruk, mer finns att göra.

Likaså sker en snabb utveckling när det gäller reducerad jordbearbetning eller plöjningsfritt, vilket har potential att minska energibehovet i växtodlingen och samtidigt öka mullhalten och kolinlagringen i åkermarken. Något som alltså får dubbel effekt ur hållbarhetsperspektiv. Det är dock viktigt att i detta sammanhang påminna om att jordbearbetning görs för att bekämpa ogräs och skadesvampar. Minskad eller utesluten bearbetning kan därför till viss del öka behovet av växtskyddsmedel. Ett klokt förhållningssätt krävs för att komma framåt.

Utvärderingar av växtförädlingens effekter visar att den bidrar till ungefär en procents förbättrad resurseffektivitet per år genom ökad avkastning och minskat behov av in-

satsmedel. I ett 15-20 års perspektiv finns förhoppningar om att de första perenna sorterna av vete finns på plats. Hållbarhetspotentialen i det är stor både när det gäller resurseffektivitet och möjligheten att binda kol i åkermarken.

Hur drivs traktorerna i framtiden? Redan nu visar flera lantbrukare att det är möjligt att producera fossilfritt och i stället använda biodrivmedel. En övergång på bred front borde ligga inom räckhåll. Ny teknik med förarlösa, eldrivna traktorer eller robotar som utför vissa moment i växtodlingen ligger kanske heller så långt borta.

Växtnäringen har stor klimatpåverkan. Nyligen spreds nyheten om en soldriven pilotanläggning för ammoniakproduktion i öknen från en av de stora globala växtnäringproducenterna. I Sverige börjar utvecklingen närma sig kommersiellt gångbar teknik för att utvinna växtnäringen ut avloppsslammet för att kunna cirkulera tillbaka den till växtodlingen.

Det var bara ett axplock av möjligheter för framtiden, stort och smått, nära i tid eller i ett lite längre tidsperspektiv. Säkert inte så många nyheter för den som är intresserad av lantbruk och utvecklingsfrågor, men riktigt intressant blir det när man tittar på dessa enskilda möjligheter samtidigt och försöker förstå den samlade potentialen över tid.

»Jag ser ljust på möjligheterna för svenskt jordbruk att producera mer och göra det på ett sätt som bidrar till att de klimatomålsättningar världens länder har enats om i Parisavtalet«

Goda möjligheter att bidra

Jag ser ljust på möjligheterna för svenskt jordbruk att producera mer och göra det på ett sätt som bidrar till att de klimatomålsättningar världens länder har enats om i Parisavtalet uppfylls. Summan av effekterna om alla möjligheter realiserats är betydande och rätt genomfört bidrar det till att öka effektiviteten och stärka konkurrenskraften i svenskt jordbruk.

Lantmännen arbetar redan nu med flera av dessa möjligheter i vårt forsknings- och affärsutvecklingsarbete. Växtförädling är sedan länge ett mycket viktigt område och perenna vetesorter finns med som ett projekt i forskningssamarbetet med Mistra och Formas. Till det kommer satsningen på digitalisering och precisionsjordbruk som redan i dag är betydande delar i utvecklingen av lantbruksaffären via LM² och Dataväxt som tydliga exempel. I vårt odlingskoncept ”Klimat och Natur” ingår precisionsteknik genom N-sensorn som säkerställer optimal kvävegiva på varje enskild del av fältet.

Att ta vara på dessa möjligheter är viktigt för Sveriges bönder, Lantmännen och planeten. Som professor Rockström ofta lyfter, är det svenska jordbruket på många sätt världsledande när det gäller hållbarhet. Även om stora utmaningar återstår är vi väl positionerade att ta oss an framtiden och möta en marknad där hållbara produkter värderas högre och efterfrågas i allt högre grad av konsumenten.



Djurhållning i fokus på Växadagarna

– En viktig del av Lantmännens långsiktiga inriktning är att stärka bandet till djurhållningen. Det finns ett tydligt beroende och en ömsesidig nytta av både en framgångsrik växtodling och en konkurrenskraftig djurhållning i Sverige.

Det sade Per Lindahl, styrelseordförande i Lantmännen, på Växadagarna i Umeå och Jönköping. Han berättade i sitt anförande hur Lantmännen jobbar för att utveckla och stärka lantbruksaffären tillsammans med lantbruksföretagen, där

foderaffären är ett prioriterat område. En hög fodereffektivitet bidrar till en lönsamare och mer hållbar animalieproduktion i Sverige, vilket i sin tur skapar värde för konsumenten.

Växadagarna Mjolk och Kött hölls i slutet av januari i Umeå och Jönköping. Arenan samlar aktörer och intressenter inom svensk animalieproduktion. En lönsam mjölk- och köttproduktion är avgörande för ett livskraftigt lantbruk i Sverige.

Gooh i nytt samarbete med Agrikultur

Gooh inleder ett samarbete med den Stockholmsbaserade restaurangen Agrikultur och en av Sveriges främsta kokar, Filip Fastén. Gooh, som ingår i Lantmännen Cerealia, tar i ett första skede fram två nya färdigrätter tillsammans med Fastén, båda inspirerade av svenska smaktiditioner.

Filip Fastén har på olika sätt medverkat och arbetat i restaurangbranschen sedan 15 års ålder och har bland annat uppmärksammats med utmärkelserna ”Årets Kock 2014” och ”White Guide Rising Star 2016”. I dag driver han den populära restaurangen Agrikultur i Stockholm tillsammans med två kollegor, han driver

också Bar Agrikultur på Södermalm i Stockholm samt Krusmyntagården under sommaren på Gotland.

Gooh lanserar i år två nya färdigrätter i samarbete med Filip: Kyckling, grönkål med jordärtskockssås och potatispuré smaksatt med citronzest samt Köttfärsbiff, vitkål med messmörssås och potatispuré med muskot.

– Min matfilosofi, som är själva hjärtat i restaurangen, bygger på min kärlek till den naturliga produkten och riktigt bra råvaror, säger Filip Fastén, kökschef på Agrikultur.

Lansering med mättande råg

För drygt ett år sedan lanserade Lantmännen Unibake två finska rågbrödsklassiker under varumärket Hatting i Sverige. Nu följer Lantmännen upp lanseringen av Rågbitar med ett syskon och presenterar ett proteinrikt rågbröd med solros- och pumpafrön.

Konsumenter blir mer medvetna, vilket gör att intresset för hälsosamma bröd fortsätter att öka. För att möta konsumenternas efterfrågan på mer nyttiga alternativ i brödhyllan utökas nu Hattings



brödfamilj med Rågbitar Solros- och Pumpafrö bakat enligt det klassiska Ruispalat-receptet från Finland, där rågbröd har en stark ställning. Det nya brödet är framtaget för hög mättnadskänsla och för att ge energi för hela dagen.

Bred satsning på nya grisfoder

Den svenska grisproduktionen har tagit tydliga steg framåt de senaste åren. Men högproducerande grisar kräver också nya typer av foder. Lantmännen har därför arbetat intensivt med att ta fram nya sortiment. Det är utveckling på bred front. De nya digivningsfodren Sonja F191 och Sonja F197 Plus passar de nya soggorna. De nya färdigfodren heter Delta F och har en fyrsiffrig kod som på olika sätt beskriver fodret. Koncentraten kallas Deltex K och premixerna DeltaMix P. Dessutom har man satsat brett på tillskottsprodukter. De viktigaste nyheterna är ett helt nytt sortiment för stallhygien som innehåller moderna tvätt och desinfektionsprodukter. Järntillskotten Portect Torvojärn Extra och Protect Järnpasta har dessutom fått sällskap av Protect Järnpellets.



DELARO®

Flexibilitet i all stråsåd

- Marknadens enda färdigblandade svampmedel med triazol och strobilurin
- Basen är Proline
- Enkel att hantera

Läs mer på www.cropscience.bayer.se

Kontakta din rådgivare eller besök www.cropscience.bayer.se om du vill veta mer. Medlem i Svenskt Växtskydd. Använd växtskyddsmedel med försiktighet. Läs alltid etikett och produktinformation före användning. Observera alla varningsfraser och symboler.



Vallfröodling är en utmaning för odlare med genuint intresse. Men det är samtidigt en lönsam satsning. På ekosidan råder det i dag brist på odlare, samtidigt som efterfrågan på svenskt ekovallfrö ökar snabbt utomlands. Exporten av ekovallfrö går för högtryck och Lantmännen satsar bland annat på kontraktsodling av speciella sorter helt inriktade på export.

Texter: Karin Wall

EFTERLYSES:

Fler vallfröodlare

Även om vallfröodling kan upplevas som en utmaning finns det många skäl, inte minst ekonomiska, att satsa på fröodling.

– Som det ser ut nu har vi en stor och ökande efterfrågan på alla de arter som vi odlar, säger Magnus Karlsson som är specialiserad på odlingsrådgivning för just vallfrö hos Lantmännen.

Många lantbrukare som börjar odla frö ser det som en utmaning.

– Men väldigt många säger också att det här gick ju bra och det var inte så svårt som jag trodde, efter att de har gått igenom en odlingscykel med vallens livslängd och varit med om alla stegen, berättar Magnus Karlsson. Och det är inte så svårt, bara man är noggrann och medveten om alla momenten.

Vad bör man då tänka på om man funderar på att börja med vallfröodling? Enligt Magnus Karlsson finns det tre nyckelfaktorer; genuint växtodlingsintresse, möjlighet att torka och lagra hemma på gården, samt koll på ogräset.

Genuint intresse

Ett brödvete som inte riktigt når upp till kvalitetskraven kan klassas om till fodervete och ändå ge en inkomst, odlaren tappar kanske 30-40 öre/kilo. Vallfrö som inte blir godkänt i fältbesiktningen och certifieringen har dock inget alternativvärde. Odlaren förlorar alltså hela inkomsten.

– Det är inte svårt att lyckas om man är medveten om vikten av noggrannhet. Vi har mycket rådgivning kring detta. När är det dags att sätta ut bina i vitklöverodlingen, när är det dags att putsa stubben så att min nya insådd får maximalt med ljus, när ska jag gödsla för att få många fröbärande skott, och så vidare. Även innan man börjar odla så hjälps vi åt med att titta på vilka sorter som passar bäst för just den här gårdens förutsättningar.

Vallfrö skördas ofta med en relativt hög vattenhalt, i synnerhet vid direkttröskning. Då kan det snabbt utvecklas värme i fröåvaren.

– Vi kanske har 25-35 procent vattenhalt i fröet när vi skördar. Och är det en ekologisk odling så är där ofta en del ogräs och annat grönt med som innehåller mycket vatten, säger Magnus Karlsson. Läger man det då i en hög så blidas det värme väldigt snabbt och vid en tempera-

tur på 40-45 grader så försvinner grobarheten.

– Om du är oförsiktig och inte lägger det på luftning inom ett par timmar efter påbörjad tröskning så kan du bränna hela partiets grobarhet. Därför måste du ha tillgång till egen tork. Och de flesta lyckas väldigt bra med detta.

Ha koll på ogräset

För att bemästra ogräset finns det framför allt två punkter att fokusera på enligt Magnus Karlsson:

Var noggrann när du etablerar insådden så att du får en jämn och tät vall.

Ha någorlunda rent från ogräs när du börjar. Du bör alltså känna till historiken bakåt i ditt fält så att du inte begår något fel redan innan du börjar. Varje art har sina speciella ogräs som är svåra att rensa bort.

Innan man börjar odla frö ska man ta en ordentlig diskussion med sin rådgivare om vad som passar på gården och de förutsättningarna som man har.

– Det är en mycket viktig diskussion för att skapa bästa möjliga resultat. Vad krävs exempelvis om jag är timotejodlare, vilka är det olika stegen, vilka är det olika stegen om jag odlar klöver eller rajgräs. Det är därför vi som rådgivare finns och kan ge de specifika råden för den specifika grödan och gården, avslutar Magnus Karlsson.



BILDER: ÅKE STRÖMBERG

Magnus Karlssons

3

nyckelfaktorer
för vallfröodling

Genuint
växtodlingsintresse

Möjlighet att torka och
lagra hemma på gården

Koll på ogräset

”Innan man börjar odla frö ska man ta en ordentlig diskussion med sin rådgivare om vad som passar på gården och de förutsättningarna som man har.

Avräkningspriser och TB

Nedanstående siffror visar en jämförelse mellan eko-odlat och konventionellt odlat ur ett lönsamhetsperspektiv. Observera att siffrorna bygger på 2016 års prisnivå eftersom avräkningspriset för årets skörd satts när detta skrivs.

Avräkningspriser, exempel: Timotej eko cirka 20,00 kr/kg, rödklöver eko varierar mellan sorterna på grund av avkastningsskillnader, men låg mellan cirka 40,00-50,00 kr/kg. Höstvetete kvarn 1,37 kr/kg (Pool 1 2017).

Täckningsbidrag: TB ekologisk vallfröodling i jämförelse med konventionell spannmål:

Det behövs minst 10 000 kg konventionellt odlat kvorn/etanolvete för att nå samma TB1 som för en normalskörd av ekogräsför. För att matcha ekoklöverfrö behövs minst 12 000 kg för att nå samma TB normalskörd röd-/vitklöver. I jämförelse med normalskörd av ekologisk klöverfröodling behöver man alltså minst 12 000 kg konventionell odlat kvorn/etanolvete för att nå samma TB1.



BILD: LARS BÄRTÅS

Magnus Karlsson, vallfrörådgivare på Lantmännen.

Svenskt ekovallfrö *går på export*

– Svenskt vallfrö har ett mycket gott rykte på exportmarknaden och vi säljer varenda ton vi kan få fram, säger Margaretha Månsson som arbetar med export av vallfrö hos Lantmännen. Just nu är det brist och efterfrågan ser ut att fortsätta öka.

Text: Karin Wall

Den stigande efterfrågan beror på att fler och fler konsumenter, såväl i Sverige som i resten av världen, efterfrågar allt mer ekologiska livsmedel. Enligt det världsledande marknadsanalysföretaget Organic Monitor växer den globala ekologiska livsmedelsmarknaden med cirka 10 procent per år och prognosen är att detta kommer att fortsätta. Som jämförelse kan nämnas att den övriga livsmedelsmarknaden växer

med 1–2 procent per år. Den främsta bromsklossen för fortsatt tillväxt på den globala ekomarknaden är låg omläggningstakt inom jordbruket.

Sverige och Lantmännen är i dag världens ledande producent av ekologiskt vallfrö. Arealen har mångdubblats sedan början av 2000-talet. År 2000 odlades drygt 100 (104) ha ekologiskt vallfrö och 2016 var motsvarande siffra närmare

5000 (4893)ha. (Källa: SJV). Trots detta finns det alltså utrymme för större volymer.

– Vi behöver fler ekologiska fröodlare, eftersom vi har en väldigt stor efterfrågan på svenska ekologiska fröer. Vi skulle ha kunnat sälja mycket mer än vad vi haft tillgång till och det beror på att det är en väldigt stor brist ute i Europa, säger Margaretha Månsson.


Gott rykte i Europa

Lantmännen är det största enskilda företaget som producerar mest ekologiskt frö i Europa. Svenskt vallfrö och Lantmännens

egna sorter står sig dessutom mycket väl i konkurrensen med vallfrö från andra länder.

– Det svenska vallfröet har överlag gott rykte i Europa. Våra svenska odlare gör ett fantastiskt jobb och vi ligger oftast mycket bra till vad gäller grobarhet, ogräsförekomst och andra kvalitetskrav, menar Margaretha Månsson.

För att på sikt uppnå en ännu större lönsamhet pågår ett arbete med att få ännu fler av Lantmännens egenförädlade sorter listade i respektive exportland. Att en sort är listad innebär att det har skett en sortprovning i landet där den listas och



” Vi skulle ha kunnat sälja mycket mer ekofrö än vad vi har tillgång till.



Rörsvingel



Timotej



Ängssvingel

därmed också sortförsöksresultat.

Det tar tre-fyra år att få en sort listad och fram till dess säljs fröet som en bulkvara. För närvarande är det dock så stor efterfrågan att man köper oavsett om sorten är listad eller ej, framför allt när det gäller ekologiska fröer.

Öronmärkta grödor till specialkund

På exportmarknaden säljs till största delen rent frö till företag som sedan gör sina egna vallfröblandningar.

– Det som är lite nytt och spännande är att vi odlar sorter i Sverige på kontrakt för en specifik kund, som har gett oss ett upp-



Margaretha Månsson arbetar med export av vallfrö hos Lantmännen.

drag att odla exempelvis 20 ton av en viss sort av ängssvingel som inte är förädlad i Sverige och som vi alltså inte känner till så mycket om. Tack vare att vi har duktiga odlare, bra system att hantera och rensa på vår fröanläggning i Eslöv så kan vi leverera det kunden vill ha.

I dessa fall är det extra viktigt med god kontakt med Lantmännens rådgivning för att få fram en så bra skörd som möjligt.

– Och av den skörd som vi får fram i dessa fall exporterar vi vartenda kilo. Vi får utsädet från exempelvis Frankrike, vi odlar det här och skickar tillbaka varje kilo vi klarar av att odla. Det är denna typ av affär som ökar mest och det är här vi ser en stor möjlighet för svenska lantbrukare att öka sin odling.

Ogräs i vallfrö

Med jämna mellanrum dyker diskussionen upp om besvärliga ogräs som exempelvis renkavle i vallfröutsäde. Enligt Lotta Claesson på utsädesenheten, Jordbruksverket, är den vanligaste och största spridningskällan för renkavle förmodligen inte certifierat utsäde av vallfrö.

– Företagen arbetar hårt för att minimera förekomsten. Under 2014-2017 har det endast hittas frö av renkavle i 50 av cirka 4 700 certifierade partier i alla klasser, säger Lotta Claesson.

Gränsvärdena för certifiering är låga i utsäde som ska producera nytt utsäde (klass A och B, red:s anm.). I exempelvis ängssvingel får det finnas max ett frö av renkavle per 50 gram prov.

BILD: ÅKE STRÖMBERG

” Våra svenska odlare gör ett fantastiskt jobb och vi har oftast väldigt bra kvalitet på fröet.

CropTailor knäcker havrekoden

Det svenska biotech-företaget CropTailor är först i världen med att kartlägga havrens DNA. Forskningen kommer att bidra till att nyttigare och mer hållbara havresorter kan tas fram. Lantmännen är majoritetsägare i CropTailor.

CropTailor har tillsammans med forskningskonsortiet ScanOats lyckats sekvensera det omfattande och komplexa havregenomet. Detta öppnar möjligheter för växtförädlare att utveckla nya nyttiga havresorter.

CropTailor har utgått från havresorten Belinda i sitt arbete med kartläggningen. Framöver kommer företaget att fortsätta analysera havresorten Belinda och utveckla ett genediteringssystem för havre. CropTailor kommer även att sekvensbestämma ytterligare havresorter för att få fram ett referens genom och på så sätt kunna identifiera specifika egenskaper som endast finns i vissa havresorter. Informationen är viktig för vetenskapen i stort och för den framtida havreförädlingen.



BILD: MÅRTEN SVENSSON

Lantbruksteknik i alla former är temat för årets Växthus, där deltagarna får möjlighet att fokuserat utveckla sina affärsidéer.

Växthuset satsar på lantbruksidéer i Västergötland

Lantbruksteknik är årets tema i Lantmännens Växthus. Det är sjunde gången som Lantmännen R&D, avdelning för forskning och utveckling, ordnar ett utbildningsprogram för entreprenörer som vill ha hjälp med sina affärsidéer.

Den 1 februari träffades deltagare i elva projekt i Skara – med en kort men intensiv period framför sig. Då drog nämligen Lantmännens Växthus igång – i år med temat Agtech, lantbruksteknik.

Växthuset är ett utbildningsprogram där deltagarna får hjälp att utveckla en affärsidé. Programmet har körts sex gånger tidigare i lite olika former och totalt har 45 projekt deltagit. Tidigare år har det varit i Stockholm eller i Lund – men i år hållits programmet för första gången i Skara. Årets program är också det första som har ett tema: Agtech/lantbruksteknik. Växthuset genomförs i år tillsammans med Agroväst, ett utvecklingsbolag som har i uppdrag att bidra till ett mer lönsamt och hållbart lantbruk i Västsverige.

– Det kändes naturligt att vara i Skara när vi ska fokusera på ny teknik i lantbruket. Och det är extra roligt att vi därför har fått in så många ansökningar från lantbrukare i Västsverige!

Det säger Jakob Söderström, från Lantmännen R&D, som är en av de programansvariga på Lantmännens Växthus.

Workshop och draknäste

Totalt består programmet av sex träffar i februari och i mars. De fyra första träf-

farna hålls i Skara på Green Tech Park, och programmet avslutas med en sista workshop och ett draknäste på Lantmännens huvudkontor i Stockholm. Bland årets affärsidéer finns bland annat en idé om att digitalisera fler delar av Växtråds tjänster. Kanske kan man videochatta med växtrådgivare i framtiden! – Att gå Växthuset är en möjlighet att lägga extra tid och få stöd till en idé eller en tidig affärsidé. I årets Växthus är det både ägare, anställda och helt fristående entreprenörer som deltar. Det gör det till ett unikt tillfälle att bygga relationer och kontaktytor i branschen. Men framför allt är det roligt, säger Jakob Söderström.

Framtidens affärsidéer

Mats Larsson är forskning- och utvecklingsdirektör på Lantmännen och han menar att det är viktigt för Lantmännen att ha ett forum där man träffar entreprenörer och aktiva ägare. – Lantmännen behöver hålla sig i framkant och det är inte säkert att idéerna till våra framtida affärer kommer från någon av våra anställda. Vi måste hela tiden hålla oss à jour med vad som händer utanför Lantmännen och hitta nya samarbetspartners.

Text: Emma Nordell

KÖR MED KVALITET

AGROLS PERSONBILSSORTIMENT



På våren passar det bra att byta motorolja på bilen. Upptäck Agrols motoroljor till personbilar; Zenit C, Excellent, Spectra och Nova. Motoroljor med hög kvalitet och mycket bra egenskaper, som lägre bränsleförbrukning, minskat slitage och lång livslängd.

Gör som proffsen och välj prisvärda kvalitetsoljor från Agrol.

Hitta din närmaste butik på: www.agrol.se



Lantmännen vill satsa på Industridoktorander

Vetekli i funktionella livsmedel, framtidens hållbara svenska foder och optimering av bagerimjöl är grunden i Lantmännens tre projektförslag som nu gått vidare för utvärdering i SLU:s program för industridoktorander.

Lantmännen tre projektidéer är bland de 15 förslag som gått vidare i SLU:s program för industridoktorander inom livsmedelsområdet, LivsID. Programmet är en del av regeringens satsning inom den nationella livsmedelsstrategin för att möta framtida utmaningar inom branschen.

Projekt från företaget

SLU:s nya doktorandprogram LivsID fokuserar på projekt och frågeställningar som initierats av företag, organisationer, myndigheter och andra intressenter inom livsmedelsområdet. Av 30 ansökningar har 15 gått vidare till nästa omgång, däribland alltså tre bidrag från Lantmännen.

– Med våra projektidéer vill vi öka kunskapen om livsmedel och bidra till en mer hållbar livsmedelsproduktion. Doktorandstudierna skulle vara ett viktigt bidrag till det forsknings- och utvecklingsarbete som Lantmännen bedriver redan i dag, säger Pär-Johan Lööf, projektledare på Lantmännen R&D och ansvarig för

ett av projektförslagen; framtidens foder och fodervärderare.

Fem års studier

Av de 15 idéer som har gått vidare kommer tio projektidéer att väljas ut och genomföras som doktorandprojekt med finansiellt stöd från SLU. Studierna kommer att bedrivas på respektive företag under en femårsperiod.

– Vi på Lantmännens forskningsavdelning ser fram emot att ta vidare projektförslagen och utveckla nya innovativa produkter och mätmetoder, förhoppningsvis i samarbete med SLU, säger Annelie Moldin, projektledare på Lantmännen R&D och ansvarig för ett av projektförslagen; fraktionering av spannmål för nya funktionella livsmedelsingredienser.

De slutgiltiga tio doktorandprojekten som får finansiering presenteras under våren 2018 och studierna startar under hösten 2018.

Förslag till projekt

Lantmännens tre projektförslag som har gått vidare inom LivsID är:

• **Fraktionering av spannmål** för nya funktionella livsmedelsingredienser
Vetekli är en sidoström vid malning, som innehåller många intressanta komponenter som inte utnyttjas i dag. Projektmålet är att skapa nya funktionella ingredienser från vetekli genom fraktionering och extraktion.

• **Framtidens foder** och framtidens fodervärderare för en konkurrenskraftig mejeriindustri och växtförädling. Ökad användning av inhemskt foder är strategiskt viktigt för en hållbar utveckling av svensk mjölkproduktion. Projektmålet är att bidra till ökad kunskap och förståelse om vallens fodervärde.

• **Mjölkkvalitet för bageri**
Målet är att optimera vetemjölens baktekniska kvalitet och att finna effektivare metoder för att mäta denna. I dag görs cirka 19 analyser av mjöl som ingår i vetedeg, men trots det nås inte alltid önskvärd degkvalitet. Idén är att med bland annat metabolomik (kemisk analys på molekylnivå) hitta relevanta kvalitetsmått.



Ökad användning av inhemskt foder för hållbar mjölkproduktion är målet med ett av Lantmännens förslag till doktorandprojekt.



Bättre sätt att mäta vetemjölets baktekniska kvaliteter är målet i ett av projektförslagen.

Priaxor® - tänk stort!


Det mest avancerade svampmedlet för stråsäd

- ✓ Enda svampmedlet med Xemium power
- ✓ Extremt kurativ effekt
- ✓ Skyddar under lång tid
- ✓ Flexibel användning i all stråsäd
- ✓ Effektiv på de viktigaste svampsjukdomarna

Använd växtskyddsmedel med försiktighet. Läs alltid etikett och produktinformation före användning. Observera alla varningsfraser och symboler. BASF är medlem i Svenskt Växtskydd.

BASF
We create chemistry

AgCelence
Expect more

A man with a grey beard and a red cap with a white stripe and the word 'VÄDERSTAD' on it. He is wearing a black jacket with 'VÄDERSTAD Kenneth Karlsson' on the chest and blue jeans. He is holding a long-handled tool, possibly a shovel or a similar agricultural tool, in a snowy field. In the background, there is a black tractor with a yellow front end. The scene is outdoors in winter, with snow on the ground and some snow falling in the air.

” Jag tröttnade på IT-branschen. I grunden är det väldigt lite nytt inom IT – då händer det betydligt mer i lantbruket!

Entreprenör med bredd

Sådd, växtskydd och gödning, men också markkartering och maskindemonstrationer och så många, många bonnamöten. Kenneth Karlssons kalender är välfylld året runt. Halvvägs i livet bytte han spår och lämnade den enformiga IT-branschen i storstan för en mångsidig lantbruksentreprenad på hemmaplan i Fjärdhundra, norr om Enköping.

Text och bild: Helena Holmkrantz

” Jag försöker hålla kunskapen på topp hela tiden och har ett stort intresse för ny teknik.

Vi träffas en januaridag när snön faller rätt och Fjärdhundraslätten är inbäddad i ett tjockt snötäcke. Det blir värmande kokkaffe och pepparkaka i köket medan Kenneth berättar om sin resa. Som maskinentreprenör utan egen mark tillhör han en minoritet av Lantmännens medlemmar, men det är en skara som växer i takt med att lantbruksyrket blir allt mer specialiserat och enheterna allt större.

Behovet av hjälp med uppgifter som växtskydd och sådd gav Kenneth möjlighet att sadla om och starta eget inom lantbruket för tio år sedan.

Han är visserligen född på en mjölkgård i trakten, men större delen av sitt yrkesliv har han ägnat åt helt andra saker än lantbruk. Kenneth är från början dataingenjör. I 17 år jobbade han i IT-branschen och satt på kontor i Stockholm.

– Jag tröttnade på IT-branschen, det händer för lite där, säger Kenneth och väntar leende in min förvånade reaktion innan han fortsätter:

– Jo, det är så klart nya skal och nya utseenden, men tekniken i botten är egentligen densamma som på 90-talet. I grunden är det väldigt lite nytt inom IT – då händer det betydligt mer i lantbruket!

Sedan fyller han på bilden, för det handlar inte bara om jobb utan också om livskvalitet. Väder och vind på fältet i stället för åtta timmar vid en datorskärm. Traktor och fyrhjulning på åkern i stället för bilköer i Stockholm. Lantbruk hade varit en hobby under alla år med IT som jobb, men 2008 tog han steget över och bytte sida. Lantbruk blev jobbet och datorer en hobby. Barndomsdrömmen om att jobba i lantbruket blev uppfylld och idén, som dök upp under ett år med skördetåg i USA, om att göra det i form av maskinentreprenad blev verklighet.

Ökat efter hand

2008 började han i liten skala med entreprenad i hyrd traktor och gödningspridare med N-sensor. Han jobbade de två första åren till största delen på en ekologård, men 2010 var han redo för nästa steg. För att kunna ta flera uppdrag bestämde han sig för att leasa en spruta – den maskintjänsten var lättare att sälja än N-sensorn:

– Märkligt nog är det svårt att få folk att förstå fördelarna med N-sensor, men växtskydd är något som många helst vill slippa och där finns ett ganska stort behov. Det kan handla om att man inte har tid, att åtgärderna behöver göras mitt i vårbruket eller skörden till exempel, eller att man inte har rätt utrustning. I dagens lantbruk är specifika redskap ett måste och då är det en fördel att köpa tjänsten av en entreprenör.

Efter hand har Kenneth investerat i en liten maskinpark: två traktorer, en spruta, en gödningspridare med N-sensor och två såmaskiner – en Rapid 600 och en Seedhawk 800.

I många fall handlar det om korta uppdrag hos lantbrukare som har fullt upp. Men Kenneth har också några helhetsåtaganden, 7-8 kunder som han kör all bekämpning åt under året. I sådana fall är han med och planerar de första växtskyddsåtgärderna under vintern, som regel tillsammans med rådgivare.

– Jag försöker hålla kunskapen på topp hela tiden och har ett stort intresse för ny teknik och alla nya preparat, men samtidigt är min roll att utföra det som rådgivaren säger till lantbrukaren. Det är klart att jag ofta konfererar med rådgivare och säljare om bästa åtgärden.

Kontakt med Växtråd

Kenneth känner att många lantbrukare har tappat kunskap om växtskydd. Det händer mycket hela tiden, ny kunskap, nya etableringsmetoder, nya råd, nya preparat inför varje säsong. Eftersom det är så mycket annat man som lantbrukare måste hålla sig à jour med passar det bra att leja bort kunskapskrävande delar.

Kenneth har mycket kontakt med Lantmännens Växtråd och uppdaterar sin information om det aktuella svamptrycket och vilka insektsangrepp som ser ut att komma in i landet och vilka preparat som då gäller. När insektsangreppen kommer kan det vara riktigt bråttom att komma ut i fält och samma sak gäller gulrost.

– Under den period när man kan förvänta sig gulrost har jag alltid preparat mot gulrost med på sprutan för säkerhets skull. På så sätt kan jag snabbt sticka iväg



Med 4-hjulning, GPS och jordborr som enda redskap trotsar Kenneth vinterkylan på åkern.

på panikjobb när det behövs. Vid sidan om entreprenadjobben har Kenneth två uppdrag som också tar mycket tid. Det handlar dels om visningar och servicearbeten åt Väderstads-verken, dels om markkartering. Båda dessa uppgifter fyller upp vinterschemat väl. För Väderstads räkning åker Kenneth bland annat runt till lantbrukare som investerat i nya redskap och behöver hjälp med inställningarna. Han hjälper dessutom till på de otaliga värvisningar som Väderstad ordnar i området från Mälaren och norrut. Det blir många, många mil på vägarna mellan de olika uppdragen. För att inte tappa kontakten med jorden gör Kenneth däremellan dessutom provtagningar för analys och markkartering. Det är ett bra vinterjobb när snön har lagt sig.

– En dag som i dag, när det ligger några decimeter snö och marken under är mjuk och lätt att komma ner i med provtagningsröret, den är idealisk, förklarar Kenneth. Med 4-hjulning, GPS och jordborr som enda redskap trotsar han vinterkylan på åkern och fyller den ena provlådan efter den andra. Analyserna görs sedan i Skåne och ger en bättre bild av hur de olika fälten bäst utnyttjas.

Ratar snösvängen

Framåt mars släpper han visningar och provtagningar och ägnar i stället tiden åt vårsådd fram till maj då växtskyddsbehandlingarna står i fokus. Det brukar sedan kunna bli en ledig vecka i slutet av juli, men sedan sätter höstsådden igång och pågår till ålgjakten. Därefter är

cirklens slutet och det är dags för nya prover och visningar.

– Det låter kanske mycket, men jag är inte stressad. Variationen i uppdragen gör att det går att hålla tempot och gör att det känns roligt. Däremot är jag inte alls engagerad i skörden och snösvängen har jag släppt helt. Det är det så många andra som kör. Årligt talar: jag kan växtskydd, men jag förstår mig inte på snökörningen, även om jag har hållit på även med det en tid. Sedan finns det många som kör dyngtunnor och utför rundbalspressning. Som jag ser det är det överetablerade områden och båda dessa områden är ju dessutom knutna till djurgårdarna som minskar i antal.

Medlemsmöten är viktiga

Kenneth blev medlem i Lantmännen 2014. Han ansökte ganska snart efter starten om att få bli medlem eftersom han handlade en hel del med Lantmännen Maskin.

– Jag ville dels få del av återbäringen, dels ville jag ha möjlighet att gå på de ”bonnamöten” som Lantmännen ordnar. Jag vill träffa så många bönder som möjligt och det är bra tillfällen. Sedan ordnas det ofta intressanta informationsmöten, som det jag var på i Uppsala ganska nyligen om spannmålsmottagningarnas framtid. I mitt jobb måste man helt enkelt förstå vad lantbruket har för möjligheter och utmaningar. Det gäller att ligga på rälsen och lyssna, ta alla tillfällen att träffa folk, avrundar Kenneth och gör sig beredd för ännu en tur ut med provtagningsröret medan marken är mjuk.



Kenneth Karlsson har bland annat satsat på Vario Grip eftersom han tillbringar mycket tid på landsvägarna med traktorn.

Enköpings maskinstation

Kenneth Karlsson driver Enköpings maskinstation i Fjärdhundra. Han täcker in många hektar i sin entreprenad varje år:
Växtskydd 6 000 hektar
Sådd Seedhawk 1 000 hektar
Sådd Rapid 300 hektar
Markkartering 2700 hektar
 Därtill kommer runt 1 000 timmars arbete med demo och maskinservice åt Väderstad.



Små detaljer gör stor skillnad för fattiga lantbrukare

Två ägare och två anställda från Lantmännen åkte tillsammans med biståndsorganisationen We Effect i höstas till Malawi för att besöka några av de byar som arbetar med nya metoder för odling, sparande och matlagning inom det stora biståndsprogrammet Malawi Lake Basin Programme.

I Grodden 5-6/2017 berättade vi om deras resa. Den här gången ska det handla om ett par av de bönder som Lantmännen mötte under sin resa.

Text & foto: Helena Holmkrantz, medföljande reporter

Tänk dig en tillvaro som bonde med bara en liten åkerlapp på kanske en halv hektar. Du har inga pengar till bekämpningsmedel och mycket sparsamt med gödsel i form av getdynga. För att få utsäde till din majsodling måste du varje år sätta dig i skuld och hoppas att den lilla skörden i andra ändan av odlingsåret ska räcka till att både föda din växande familj och ge dig några slantar i överskott. Men i takt med att jorderosionen tilltar och klimatförändringarna medför värre skyfall och mer torka minskar också din skörd. ...

Det är realitet för många lantbrukare i Malawi – en ofattbart främmande värld för en svensk besökare. Men det här är också en berättelse om hur små, små åtgärder kan göra den stora skillnaden i människors liv.

Gertrude leder och inspirerar

Gertrude Chilipata från Tisekele cluster lyser upp omgivningen, där hon står i



Gertrude Chilipata, Tisekele Cluster.

sin vackra blå klänning mitt i åkern. (Arbetskläder är inte något man kan lägga pengar på i de fattiga byarna.) Hon är "lead farmer" för sitt bykluster och har som uppgift att förmedla de kunskaper

”Låt biomassan ligga kvar så att den kan ge fukt och öka mullhalten. Dra bara upp grunda fåror direkt i växtresterna, tillräckligt för att kunna så. Gertrude Chilipata

hon själv fått genom utbildning i bland annat We Effects regi. Traditionell odling i Malawi är att röja och bränna, askan plöjs ner för hand i djupa fåror och jorden ligger bar till den nya växtsåongen är igång igen. Majs odlas på majs, år efter år. Vad det blir av skörden beror helt på om vädrets makter gynnar odlaren eller inte. Några träd som skuggar finns inte, de huggs ned så snart de ger det minsta brännved. Problemen med minskande skördar och ökande jorderosion blir allt större. Problematiken förvärras dessutom med klimatförändringarna som höjer medeltemperaturen och minskar regnmängden,

när regnen kommer, kommer allt på en gång.

Det Gertrude och andra "lead farmers" lär ut går stick i stäv med traditionen: låt biomassan ligga kvar så att den kan ge fukt och öka mullhalten. Dra bara upp grunda fåror direkt i växtresterna, tillräckligt för att kunna så. Plantera om möjligt träd mitt i åkrarna för att binda jorden. Varva majsodlingen med kvävebindande jordnötter och sojaböner. Motståndet mot nymodigheterna är kompakt i vissa byar, i andra tar man kunskapen till sig och får plötsligt ett helt nytt välstånd. Anderson Chilamba är en lång, smärt man



Dzimbya Cluster har fått hjälp till en grundvattenbrunn och har dessutom börjat växla grödor i odlingen. Nu växer det så det knakar i åkrarna.



Anderson Chilamba, odlare i Lamphasa, låter biomassan ligga kvar på åkern för att öka fukt och mullhalt.

”
Grödorna växer snabbare och växer sig också större än vad de gjorde med det gamla sättet att odla. I dag har jag tillräckligt med mat för oss alla,



Nedson Skin, ordförande i Kapila Cooperative.

med grånande hår. Han tar emot oss ute på sin åker i närheten av Lamphasa. Det är brännande hett i solen, än dröjer det till regnperioden och vad den kommer att föra med sig i form av skyfall och bortspolad jord är det ännu ingen som vet.

Anderson Chilamba tillhör de malawiska odlare som fått utbildning i nya sätt att arbeta. På hans lilla fält täcker resterna efter majsskörden jorden i ett gult, skyddande täcke. I en liten del av åkern visar han hur han dragit upp fåror i biomassan för att kunna så ny gröda.

För honom är förändringen påtaglig. Medan han odlade på traditionellt sätt gav varje enhet (35x20 meter) ungefär en säck majs efter skörd. I dag har han 18 enheter som var och en ger 5-6 säckar, han odlar inte längre bara majs utan varierar med andra grödor som jordnötter och sojaböner. Han har dessutom satt lite träd i åkrarna, för att binda jorden, bland annat bambu som han skördar lite i taget varje år, men också andra träarter där blad och bark används i folkmedicinen.

– Grödorna växer snabbare och växer



Margret Mtayamanja, Msangu Cooperative.

sig också större än vad de gjorde med det gamla sättet att odla. I dag har jag tillräckligt med mat för oss alla, vi är sju i familjen, för hela året och samtidigt kan jag sälja ett överskott. Jag har kunnat köpa två flaskor bekämpningsmedel det här året, vilket gett mig mindre problem med skadeinsekter. Dessutom har jag kunnat gödsla med lite urea under växtsäsongen. Jag har bra jordar, men med lite tillskott blir skördarna mycket bättre.

Anderson berättar att grannarna är både nyfikna och förskräckta över hans sätt att odla.

– I folks ögon är man inte en riktigt bra jordbrukare om man inte plöjer djupa, ordentliga fåror och bränner upp växtresterna. Men samtidigt bli folk så klart nyfikna när de hör hur mycket jag skördar.

Från studiecirkel till fyllda lager

I Kapila cooperative har de nya sätten att arbeta tillämpats en tid och hunnit ge effekt. Här är optimismen stor och planerna för framtiden många. Kooperativet är med malawiska mått mätt stort, med 523 medlemmar, varav 472 är kvinnor. Det började med studiecirkel som We Effect och dess lokala systerorganisationer höll i. Studiecirkelarna handlade om konsten att starta en gemensam spar- och lånekassa, om hållbar odling, om trädplantering och om Agenda – programmet som ska få männen delaktiga och aktiva i jordbruket.

Effekten av de många studiecirkelarna och alla åtgärder som kooperativet därefter vidtagit är slående. En del medlemmar har kunnat köpa djur, andra har fått ihop pengar till ett plåttak till sitt hus. Ledaren för gruppen, Nedson Skin, har rentav satsat på kooperativets enda bil, som ibland används för att transportera och sälja skörden på den öppna marknaden.

Kooperativet odlar främst majs och ris, men även ögonböner (*vigna unguiculata*), jordnötter och andra grödor. En del av skörden säljs inom World Food Programme och blir till fri lunch för skolbarnen.

– Vi har så klart många utmaningar framför oss. Majspriset är extremt lågt just nu och vi har ett lager som vi skulle vilja

sälja. Rispriset är lite bättre, men vi skulle vilja köpa en kvarn för att kunna sälja mjöl och få lite mer pengar för våra grödor, berättar Nedson.

I planerna för framtiden finns också att bygga ytterligare ett lagerhus, att köpa in ett antal kor för att kunna sälja mjölk till andra byar och en bil till för att förenkla transporter. Dessutom vill kooperativet ha ett kontor som en central punkt i byn, där räkenskaper och annat kan förvaras.

Monica Filmon är en av medlemmarna i kooperativet. Hon är ensamstående mamma och hade det mycket knapert innan hon gick med i kooperativet. Genom den gemensamma spar och lånekassan kunde hon låna lite pengar för att köpa sig en bit land att odla på.

– Jag odlar min egen mat nu och kan försörja min familj. Jag kan till och med sätta in lite i sparkassan och lånet har jag betalat tillbaka. Jag har det så otroligt mycket bättre nu, säger Monica.

We Effect och Lantmännen

We Effect, tidigare Kooperation utan gränser, är en svensk biståndsorganisation som bedriver långsiktiga biståndsprojekt i 24 länder och fyra världsdelar. Ledstjärnan är hjälp till självhjälp och visionen är en rättvis och hållbar värld, fri från fattigdom. We Effect fokuserar på att utveckla landsbygden och nyttjandet av marken för att hjälpa fattiga människor. Lantmännen samarbetar sedan 2003 med We Effect. Utöver stödet genom det årliga organisatoriska bidraget stöttar Lantmännen ett pilotprojekt i södra Malawi som hjälper både lantbrukare och skolbarn. Bönderna får utbildning i hållbara odlingsmetoder, marknadstillgång och affärsutveckling. Samtidigt får de sälja sina produkter till World Food Programme, som står för skolluncher för barnen i området.

Gruppen som ser över Lantmännens stadgar

Det finns många möjligheter för medlemmar i Lantmännen att engagera sig och göra sin stämma hörd i medlemsorganisationen. Under året kommer Grodden att titta närmare på hur ägarrepresentationen i Lantmännen ser ut. Vi börjar med Tvärgrupp Stadgar – en grupp som bland annat ser över önskemål om stadgeändringar som tagits fram genom Ägardialogen.

Tvärgrupp Stadgar är en av de tvärgrupper med förtroendevalda från hela landet som har ett specialuppdrag inom Lantmännen. Som namnet antyder arbetar gruppen med att anpassa Lantmännens stadgar i tiden.

Gruppens nuvarande uppdrag utgår från de diskussioner som förts i Ägardialogen under det senaste året. Med avstamp i de önskemål som kommit fram i Ägardialogen ska tvärgruppen ta fram ett förslag till uppdatering av Lantmännens stadgar. Förslagen tas sedan upp för diskussion och beslut vid årets föreningsstämma den 7 maj.

Vid föreningsstämman 2017 beslutades om ändringar i stadgarna med anledning av att föreningslagen förändrats. Bakgrundsarbetet till ändringarna gjordes av stadgegruppen. Nu har gruppens arbete gått in i en ny fas. I det här steget

handlar det främst om en genomgång av de olika delar i stadgarna som berör medlemskapet i Lantmännen ur både nyttjar- och ägarperspektiv.

Så här går arbetet till:

Stadgegruppen inledde sitt arbete med ett förberedande möte i slutet av oktober. Mötet var till för att identifiera vilka olika frågor som fram till dess lyfts i Ägardialogen men skulle dessutom förbereda material till distriktsstyrelsekonferensen en månad senare. Ägardialogen var en av huvudpunkterna vid denna konferens. Bland de inspel som kommit från Ägardialogen till Tvärgrupp Stadgar finns exempelvis hur kriterierna för medlemskap ska utformas och hur framtidens insats-system ska se ut.

Resultatet från distriktsstyrelsekonferensen bearbetades och togs upp för

diskussion vid stadgegruppens därpå följande möte strax före jul. Efter mötet sändes en snabbenkät ut till distriktsstyrelserna för att få ytterligare fördjupning i några av de frågor som gruppen såg som mest intressanta. Samtidigt gjordes avstämningar kring ett första utkast till förslag till ändring av stadgarna.

Svaren från snabbenkäten samlades vid nästföljande möte i mitten av januari och bildade en kompletterande del i det material som låg till grund för ett första förslag till ändring av stadgarna. Förslaget processades vidare och stämdes av inför stadgegruppens avslutande möte den 1 februari.

Efter mötet den 1 februari lämnade stadgegruppen ett förslag till ändring av stadgarna vidare till Lantmännens ägarutskott och koncernstyrelse för vidare behandling.

Nästa steg i arbetet är nu att styrelsen beslutar om det förslag som ska tas vidare till förtroenderådet och efterföljande presentation vid vårens distriktsstämmor för att slutligen läggas fram för beslut vid föreningsstämman i maj.

Text: Hans Johansson och Helena Holmkrantz

Tvärgrupper

Sedan 2016 finns det i Lantmännen en rad arbetsgrupper, så kallade tvärgrupper, som har specialuppdrag inom olika områden. Grupperna består till största delen av förtroendevalda medlemmar som har möjlighet både att bidra med kunskap och samtidigt få ökad insyn i verksamheten. Medlemmarna kommer från distrikt över hela landet, ambitionen är att sprida uppdragen, men personernas kompetens är viktigast. Förslag på tvärgrupper kan komma från olika håll. Det kan vara från affärsverksamheten, till exempel Lantbruk och Maskin, styrelsen eller från medlemsorganisationen.

Medlemmar i Tvärgrupp Stadgar

Förtroendevalda:

Ove Gustafsson, koncernstyrelsen
Joakim Borgs, Dala-Aros
Jimmy Grinsvall, Halland
Anna Carlsson, Skaraborg
Nils-Gustav Nilsson, Nordvästra Skåne
Desiree Håkansson, Västernorrland
Fredrik Persson, Kristianstad-Blekinge
Anders Karlsson, Höglandet

Tjänstemän:

Hans Johansson och Sven Hellberg, båda från avdelningen för Ägarrelationer



I Lännäs och i Svalöv förädlar vi svensk vall

Satsa på vallsorter utvecklade för dina lokala förhållanden

”Lantmännen är unika i Sverige med egen vallväxtförädling som tar fram nya vallgrödor under lokala förhållanden. Det är viktigt att sorterna i vallfröblandningen du köper klarar de förhållanden som gäller i din växtzon. Därför är jag väldigt glad att vi kan ge dig vallfröblandningar avpassade för din odlingszon så att din vall ger optimal avkastning. På så vis får du höga skördar under flera år. Årets nyhet heter Edith och är en vitklöver som tillsammans med Tore, Rakel och Vicky, våra högavkastande favoriter från 2017, finns i våra vallfröblandningar.”

Linda Öhlund, växtförädlare Vall

Vill du veta mer, kontakta din lokala säljare eller ring vår kundtjänst på 0771-111 222
www.lantmannenlantbruk.se


Lantmännen

Swecon satsar stort på Rally Sweden



Swecon fortsätter som partner till Rally Sweden, WRC:s svenska deltävling som går i värmländska Torsby med omnejd den 15-18 februari. Samtidigt utökar man närvaron av maskiner från Volvo Construction Equipment under Sveriges största publika sportevenemang.

– Här finns många av våra kunder. Här finns även ungdomarna som vi vill ha som medarbetare i framtiden. Rally Sweden blir vår största publika satsning i år, säger Fredrik Rigö, ansvarig för marknads kommunikation på Swecon.

Rally Sweden ingår i World Rally Championship och anses av många vara en av de mest utmanande tävlingarna. Under 2017 års tävling skapade Swecon bland annat Swecon Rock to Road Arena i ett stenbrott intill serviceplatsen i Torsby, som gav publiken en helt ny närhet till de tävlande bilarna.

– I år kommer tävlingen att passera arenan tre gånger jämfört med två gånger 2017. På fredag, lördag och söndag har vi tävlingsbilarna i stenbrottet på riktigt nära håll. Nu varvar vi motorerna ordentligt för

att visa upp Swecon för våra marknader i Europa och Volvo Construction Equipment för världen, säger Fredrik Rigö.

Som sponsor och partner till rallyt, har Swecon försökt bredda innehållet för publiken. På Swecons demo-område kommer en handfull av Volvo CE:s maskiner att finnas för påseende och provkörning för kunder under valda tider under rallyt. Här finns givetvis Volvos experter och Swecons specialister på plats.

POTATIS EMBALLAGE

NY HEMSIDA!

Potatis

FOTE GÅRDENS EMBALLAGE LIDKÖPING

Tel 0510-500 29
070-545 00 29
Fax 0510-500 04
leif@fotegarden.se
www.fotegarden.se

Samlar alla styrkor i

- Kombinerar det bästa från Atlantis och Hussar
- Mycket god effekt på vitgröe och åkerven
- Bred effekt på örtogräs
- Praktisk att hantera och lätt att blanda

Läs mer på www.cropsience.bayer.se

Kontakta din rådgivare eller besök www.cropsience.bayer.se om du vill veta mer. Medlem i Svenskt Växtskydd. Använd växtskyddsmedel med försiktighet. Läs alltid etikett och produktinformation före användning. Observera alla varningsfraser och symboler.





Dags för distriktsstämmor

Ta chansen att påverka!

Snart är det dags igen för Lantmännens distriktsstämmor. Under två intensiva veckor i mars ges alla medlemmar möjlighet att få veta mer och säga sitt om Lantmännens verksamhet under trevliga former. På några ställen i landet finns det i år dessutom alternativa sätt att följa stämmorna.

Lantmännens distriktsstämmor är bra tillfällen att få veta mer om vad som händer i Lantmännen, ett tillfälle för alla som vill vara med om att påverka besluten och dessutom en chans att ha trevligt. Den 12 mars rullar de första av årets 20 distriktsstämmor igång och på några håll i landet finns det dessutom alternativa möjligheter att följa stämman.

"Satellitstämmor"

I distrikt Västra Sverige provade man redan förra året med framgång att ha en "satellitstämman" så att medlemmarna i södra delen av distriktet inte skulle behöva köra så långt. Det blev succé och i år kommer man den 20 mars återigen att kunna välja på att antingen delta vid huvudstämman på Quality Hotel i Vänersborg eller "satellitstämman" på Hotell Lassalyckan i Ulricehamn.

I Ulricehamn följer man då stämman via YouTube och genom en chatt kommer man att kunna göra inlägg för att aktivt delta i stämman om än på annan ort.

Samma förfarande har i år även Örebro-Värmland. Här erbjuder man den 19 mars medlemmarna att antingen komma till stämman i Karlstad på Hotell Scandic Winn alternativt på "satellitstämman" där alla tillsammans följer stämman via YouTube på storskärm i Goda Rum, Kumla Sjöpark.

I inbjudningarna till distriktets medlemmar finns detaljer om hur man gör för att anmäla sig till de olika stämmolokalerna.

Via webb

I distrikt Dala-Aros den 20 mars kommer stämman att kunna följas via webben, vilket ger en god möjlighet att ta del av stämman, även om man inte har möjlighet att vara på plats i Avesta där stämman äger rum. Där emot kommer man inte att kunna rösta eller göra inlägg under stämmoförhandlingarna om man följer den via webben.

Adressen till webbsändningen är: www.lantmannen.com/dala-aros/ds2018

Hur fungerar då distriktsstämman?

På distriktsstämman summeras året som gått och deltagarna får information om planerna för det nya året. På stämman medverkar alltid någon ur koncernstyrelsen och koncernledningens. Det är därför ett utmärkt tillfälle att både ställa frågor om Lantmännen men också höra om vad som är aktuellt inom företaget. Här väljs också vilka som ska sitta i distriktets styrelse och vem som ska vara ordförande. Stämman väljer även fullmäktige till Lantmännens högsta beslutande organ, Föreningsstämman.

Vad för ska du gå dit?

Det är en chans att vara med och påverka Lantmännens arbete både i distriktet och i förlängningen också på riksnivå genom till exempel motioner. Dessutom brukar det vara trevligt!

Vad gör du om du har förslag på aktiviteter som distriktet skulle kunna arrangera?

Om du har idéer och tankar kring vad som händer i ditt distrikt ska du passa på under distriktsstämman. Det är ett bra tillfälle att framföra dina förslag till aktiviteter, eftersom man då

presenterar verksamhetsplanen för det nya året.

Hur går du till väga om du vill skriva en motion och vad händer med din motion?

Skriv ett förslag till motion och lämna den till din distriktsstyrelse, senast sju dagar före stämman. Det går även bra att väcka frågor på distriktsstämman. Stämman fattar då beslut om motionen. Som medlem kan du dessutom alltid skicka en motion direkt till Lantmännens föreningsstämman.

Text: Helena Holmkrantz

Se tid och plats för din lokala distriktsstämman på sidan 9.



Distrikt Kalmar

Invigning av Lantmännens hus

12 december var en högtidsdag i Kalmar. Då klipptes det blågula bandet och Lantmännens hus i Kalmar förklarades invigt.

Invigningen i Kalmar förrättades av Per Lindahl, ordförande i Lantmännen, tillsammans med Kalmars kommunalråd Johan Persson.

– Jag är imponerad av intresset från lantbrukarna här i regionen. Efter ett och ett halvt år är vi snart uppe i 500 medlemmar. Det är 500 medlemmar som vill ha ett svenskt, bondeägt kooperativ, sa Per Lindahl när bandet klipptes.

Flera hundra medlemmar, kunder, leverantörer och samarbetspartners passade på att gästa Lantmännen under invigningen för att fira den nya anläggningen.

– Nu har vi alla våra funktioner under ett och samma tak, kommenterade en glad Leif Johansson, verksamhetschef Maskin.

I de cirka 2 300 kvadratmeter stora lokalerna utanför Smedby finns nu Lantmännen Maskin, Lantmännen Lantbruk, Ägarrelationer och Swecon samlade. Sammanlagt kommer 34 personer att arbeta i Lantmännens hus

– Det underlättar, det blir ett naturligt sätt att möta kunden. När han eller hon ändå är inne och handlar reservdelar till sin traktor kan vi även ha ett samtal om hans växtskyddsbehov eller gödselaffärer, säger

Fredrik Bodin, regionchef på Lantmännen Lantbruk.

– Även att samordna gemensamma kampanjer och aktiviteter som fältvandring kommer bli enklare. Vi kommer bli mycket tajtare och det är en jättestyrka, fyller Leif Johansson i.

Under invigningsdagarna var det många nya affärer som gjordes och många nya medlemsansökningar fylldes i.

– Det är nära hit och smidigt med allt på ett ställe, konstaterar Erik Olsson från Holmsbergs gård som i våras gjorde en jätteaffär med Lantmännen Maskin då man på ett bräde ersatte gårdens sex traktorer med sex nya Fendt.

Text och bild: Jenny Andrén



Kalmars kommunalråd Johan Persson och Lantmännens ordförande Per Lindahl.

Distrikt Höglandet

Studieresa söderut

I mitten av januari styrde ett gäng medlemmar och förtroendevalda i distrikt Höglandet kosan söderut för att besöka några av Lantmännens verksamheter i Danmark och Skåne.

Hattig

Första besöket var på Hattings bageri söder om Köpenhamn, där vi träffade Erik F Nielsen, vice president strategy Unibake och Helena Tängdén, kommunikationschef.

Vi fick en grundlig och mycket intressant genomgång av Unibakes verksamheter runt om i världen, och därefter var det dags för rundvandring i bageriet. För dagen bakades det fullkornsbullar och skivat rågbröd i olika former. Bageriet är i hög grad effektiviserat, och det är i drift alla dagar om året.

Maskins centrallager

Nästa dag besökte vi Lantmännen Maskins kontor och centrallager i Malmö. Vi togs emot av kommunikationschef Björn Nordgaard, som berättade om verksamheten och vilka utmaningar man nu möter på den svenska maskinmarknaden. Just nu är den nya traktorförordningen i fokus, vilket ger en del förseningar i leveranser av nya traktorer. Krister Nilsson, lagerchef, berättade att reservdelslagret nu är fördubblat i och med att det nu är Skandinaviskt reservdelslager för samtliga AGCO:s varumärken.

Vi imponerades av den trevliga stämningen på lagret, samt av den höga effektiviteten och leveranssäkerheten av delar till hela Skandinavien.

Gårdsbesök

Innan hemfärd blev det ett besök hos en typisk skånsk växtodlingsbonde utanför Lund. Vi fick komma hem till Christian Radby med familj på Raby gård, och där anslöt även Henrik Malm från Trelleborg. Det var intres-



sant för oss smålänningar med animalieproduktion att höra om vilka utmaningar man har som slättbonde. De brottas med mycket höga arrendekostnader och gårdspriser som skjutit i höjden, korta arrendekontrakt, inflygning av gäss och svanar som bär med sig både det ena och andra i sjukdomsvåg samt trampar sönder grödorna, och mycket mera. Det positiva är att det finns gott om vatten i sydvästra Skåne, vilket skapar möjligheter för odling av nya grödor, samt att det inte finns några vildsvin!

Vi tackade för oss med en korg med godsaker från "Smålands Kalifornien" som området med fruktodling runt Skärstad också kallas.

Nöjda med dagarna åkte vi hemåt till våra gårdar på Höglandet.

Text och bild: Cathrine Hannell



GÖRAN KARLSSON
Produktmarknadschef eko

FEBRUARI 2017

Eko fortsätter att växa – men nu långsammare

N

ågra år av bättre lönsamhet för ekologisk odling jämfört med konventionell odling har stimulerat allt fler lantbrukare att ställa om till eko. Produktionen kommer att öka under kommande år och det blir därmed viktigt med fortsatt ökad konsumtion och för Lantmännen att agera kraftfullare, på såväl gamla som nya marknader, med både råvaror och nya ekoprodukter.

Oavsett vilken marknad det gäller så bygger dess utveckling på balansen mellan tillgång och efterfrågan. Hur är då nuläget för eko-marknaden och hur ser prognosen ut framåt? Låt oss börja med efterfrågan och den viktiga konsumentmarknaden. Siffrorna är hämtade från Ekowebbs senaste eko marknadsrapport för 2017.

Försäljningen av ekologiska produkter fortsätter att växa i konsumentledet, vilket avser detaljhandeln, Systembolaget och offentlig sektor. Men den växer inte lika mycket som tidigare år. Omsättningen hamnar på 27,9 miljarder för 2017 och är en ökning med 2,5 miljarder från 2016. Värdeökningen motsvarar 9,8 procent och andelen eko är nu cirka 9,3 procent av den totala handeln.

Konsumtionen av ekologiska produkter växer fortfarande i Sverige, men inte lika snabbt som tidigare. Samma avmattning kan man nu under vintern avläsa bland Lantmännens kunder på ekospannmål.



I detaljhandeln är ICA fortfarande giganter, men deras tillväxt i procent i det ekologiska segmentet är betydligt lägre än förra året och hamnar på två procent. Det går det bättre för Coops ekoandel av total försäljning är den högsta i detaljhandeln på 10,1 procent. Även Lidl har högre tillväxt än ICA under 2017, men omsättningen är mycket mindre. Eko inom detaljhandeln växte totalt med cirka tre procent under 2017, vilket ska jämföras med 18 procent förra året. Intressant är att Eko går som bäst inom näthandeln och där är andelen EKO totalt cirka 15–20 procent av alla handel.

Systembolaget och framför allt vin går bra och totalt ökar man försäljningen av ekologiska drycker med drygt 14 procent och

andelen är cirka 14 procent eko av deras totala försäljning. Offentlig sektor "ångar på" och andelen ekologiskt är nu uppe i 35 procent.

Ekowebb lägger en prognos på plus 2–3 miljarder för 2018 eller 7–10 procent efter att man fångat upp prognoser från handeln. Den långsiktiga prognosen för 2025 ligger fast på 45 miljarder.

Så det är fortsatt tillväxt om man ska tro både den kortsiktiga och lite mer långsiktiga prognosen.

Internationellt, utan att gå in på enskilda länder ligger tillväxten på cirka 10 procent och ett värde på totalt 600 miljarder SEK, med de största marknaderna i USA, Tyskland och Frankrike.

Världens ekoländer är (störst andel eko av total handel) är i topp Danmark med över 10 procent följt av Sverige och Schweiz.

Pressen gynnar eko

Den konventionella spannmålsmarknaden är fortfarande under press. Det finns gott om spannmål i världen, både vete och majs och lagren är fortfarande stora. Ökningen av produktionen har under några år varit större än konsumtionsökningen.

Prognosen de närmaste åren är att lagren kommer att minska något i den konventionella odlingen. Detta är ett normalt beteende efter att antal år av lageruppbyggnad. Det konventionella lantbruket pressas av sämre lönsamhet och därmed mindre intresse att investera i större effektivitet och högre produktion.

Omställningen ökar i många länder

För det ekologiska lantbruket, inom framför allt EU 28, är förhållandet det omvända; bättre lönsamhet i lantbrukarledet är en pådrivande faktor och produktionen ökar. Här satsas det och investeras och fler vill ställa om till ekologisk växtodling och/eller till annan ekologisk produktion. Produktionen kommer därmed att öka de närmaste åren. Vi får signaler om ökad omställning i många europeiska länder, men framför allt från Sverige, Danmark och de baltiska länderna.

Utmaningen för eko marknaden blir nu att konsumtionen framöver måste öka i minst samma takt som produktionen. Sker inte detta händer samma sak som i den konventionella odlingen. Lagren kommer att byggas upp vartefter, vilket i sig kommer att pressa marknaden och priserna nedåt.

Behov av marknadsföring

Prisnivån för ekospannmål skörd 2017 genererades av ett uppdämt köpbehov från kunderna och positiva signaler från konsumenterna under både 2015 och 2016.

Samma stora intresse för att köpa allt mer och acceptera samma prisnivå som till skörd



2017, ser vi för tillfället inte från kunderna, när vi tittar framåt, de närmaste månaderna fram till ny skörd 2018. Den generella bedömningen är att vi nu är inne i en avmattningsperiod på eko marknaden och det som nu behövs är signaler om fortsatt ökad konsumtion av ekoprodukter, i Sverige, men också inom hela EU 28.

Ökad konsumtion av ekologiska produkter kommer inte av sig själv, speciellt inte när det inte är lika "trendigt" och de stora matvarukedjorna byter fokus till något annat, för att inte trötta ut konsumenterna. Den fortsatta tillväxten och därmed stabila priser till lantbrukarna måste bygga på ökad marknadsföring, nya produkter och fortsatt entusiasm från aktörerna i marknaden.

»Lantmännen måste finnas där marknaden finns, var den än är i världen«

Ökad export kommer behövas

För Lantmännens del innebär dock ökad omställning större omsättning och allt större möjligheter att agera kraftfullt på marknaden, både med råvaruexport och med förädling. Högre omsättning innebär större muskler på exportmarknaden, större möjligheter till försäljning på båt och därmed mindre fraktkostnader. En effektivare affär med lägre hanteringskostnader och lägre totala fraktkostnader är positiv och kan bidra till att bromsa negativa effekter av en avmattad marknad.

Det innebär också att Lantmännen måste finnas där marknaden finns, var den än är i världen. Så korta perioder av avmattning behöver inte vara av ondo. Det kan vara utvecklande och generera nya produkter och effektivare hantering. Men det bygger på fortsatt tilltro på marknaden och att alla aktörer ser möjligheterna.



Bonus när du tecknar poolavtal tidigt!

J505

För poolavtal bevakar Lantmännen marknaden dagligen och gör löpande försäljningar av din spannmål. Poolavtal är ett effektivt sätt att **sprida riskerna** i din spannmålsaffär, även för dig som är aktiv och själv prissäkrar stora delar av din skörd.

Poolavtal kan tecknas fram till 1 juni. Väljer du att teckna ditt poolavtal senast 31 mars **erhåller du en bonus** på 30 kronor per ton. Tecknar gör du antingen på vår hemsida eller genom att kontakta din säljare eller vår kundtjänst.

Och glöm inte bort att teckna torkavtal!

Med ett torkavtal säkrar du kostnaden för din spannmål redan innan skörden. Avtalet passar bra för dig som saknar tork, men också för dig som vill komplettera din egen torkkapacitet under skörd. Torkavtalet gäller för leveranser av spannmål och oljeväxter under skördeperioden. Avtalet kan tecknas fram till 1 juni och innebär en fast **torkningskostnad på 99 kr/ton**.

Ny
avgift

Våra avtal tecknar du antingen på LM², på vår hemsida eller genom att kontakta din säljare eller vår kundtjänst.

